

TEMA BROJA:

Metrologija - generalna konferencija za tegove i mere

ATS

U OVOM BROJU

ATS dobio status pridruženog člana EA

TEMA BROJA:

Metrologija – generalna konferencija za tegove i mere

U 2012. godini 4.753 srpska standarda

Novosti iz EA

Promena dokumentacije:

Nova izdanja dokumenata od 1. decembra 2011. godine

Predstojeće izmene standarda za kontrolna i sertifikaciona tela

Predstavljamo:

Pravilnik o bezbednosti mašina

Pravilnik o električnoj opremi namenjenoj za upotrebu u okviru određenih granica napona

Reč direktora

Dragi čitaoci,

Kao da je bilo juče kada sam vam pozeleo puno uspeha u Novoj 2011. godini i dao obećanje da će sve aktivnosti Akreditacionog tela Srbije biti usmerene ka uspešnom završetku kolegijalnog ocenjivanja.

Tokom 2011. godine doneti su novi osnivački akt i Statut Akreditacionog tela Srbije, kao i brojna izdanja i izmene dokumenata sistema menadžmenta.

To je doprinelo da tim kolegijalnih ocenjivača EA - Evropske organizacije za akreditaciju zaključi da postoji adekvatan zakonski okvir za položaj i rad nacionalnog akreditacionog tela u Republici Srbiji, da se procedure stalno unapređuju i da su kako stalno zaposleni tako i eksterni ocenjivači i eksperti posvećeni i kompetentni.

Tim EA ocenjivača je izneo svoje mišljenje da Akreditaciono telo Srbije izvodi svoje aktivnosti u skladu sa procedurama i zahtevima Evropske organizacije za akreditaciju čime je posledično obezbeđeno poverenje u kompetentnost i samih akreditovanih tela za ocenjivanje usaglašenosti u našoj zemlji.

Sa velikim nestrpljenjem očekujem sledeći sastanak Saveta za multilateralne sporazume EA (EA Multilateral Agreement Council - MAC) u aprilu 2012. godine kada će biti i zvanično potvrđena ekvivalentnost sistema akreditacije u Srbiji sa evropskim i svetskim.

U Novoj 2012. godini Akreditaciono telo Srbije i sistem akreditacije u Srbiji biće konačno međunarodno priznati, a najvažniji zadatak, koji je pred nama, je promocija sistema akreditacije i podizanje svesti o njenom značaju i ulozi kod svih zainteresovanih strana – potrošača, proizvođača i samih državnih organa.

Verujem da ćete se i vi uključiti u našu borbu za poštovanje stručnosti i nepristrasnosti, odsustvo sukoba interesa i veću bezbednost građana Republike Srbije.

Želim vam srećne novogodišnje i božićne praznike i neka vam Nova 2012. godina bude još uspešnija nego prethodna.

Srdačno,
Dr Dejan Krnjaić,
direktor ATS-a

Nove akreditacije

Akreditaciono telo Srbije donelo je sledeće odluke: o dodeli akreditacije, niz odluka o održavanju ili obnovi akreditacije, proširenju, odnosno smanjenju obima akreditacije, suspenziji odnosno ukidanju akreditacije.

oktobar 2011. godine

Dodeljena je akreditacija laboratorijama za ispitivanje:

- Zavod za javno zdravlje Sombor;
- METRO ENERGY DOO, INŽENJERING, Laboratorija za ispitivanje, Veternik;

i kontrolnim telima:

- AMSS, Centar za motorna vozila, Beograd;
- ALPHA CONTROL DOO, Novi Sad ;
- SHOLLEX d.o.o., Beograd;

- AD VAGAR za proizvodnju i servisiranje vaga Novi Sad;
- Preduzeće za proizvodnju, trgovinu i usluge „NEDELJKOVIĆ“, Provo;
- **METRON DOO, Novi Sad;**

i medicinskoj laboratoriji:

- Dragan Milenković pr, Poliklinika za oblast interne medicine, laboratorije za medicinsku biohemiju, laboratorije za mikrobiologiju i laboratorije za patohistologiju Human, Niš.

novembar 2011. godine

Dodeljena je akreditacija laboratorijama za ispitivanje:

- DOO GOAL, za trgovinu, posredovanje i usluge, Zrenjanin;
- Privredno društvo za proizvodnju, izgradnju i remont elektroenergetskih objekata „ELEKTROMONTAŽA“ DOO Kraljevo, Laboratorija za ispitivanje;
- PHARMANOVA DOO društvo za proizvodnju farmaceutskih proizvoda Obrenovac, Sektor kontrole kvaliteta;

i laboratoriji za etaloniranje:

- Preduzeće za spoljnu i unutrašnju trgovinu i usluge BIROTEHNA DOO, Laboratorija za etaloniranje, Smederevo.

Doneta je odluka o ukidanju akreditacije za laboratoriju za ispitivanje:

- „NIS AD Novi Sad, Ogranak NIS PETROL za preradu i promet nafte i derivata nafte, OD Rafinerija nafte Novi Sad, Održavanje, Laboratorija za ispitivanje Novi Sad“.

decembar 2011. godine

Dodeljena je akreditacija laboratorijama za ispitivanje:

- VOJVODINA PROJEKT A.D., za projektovanje i nadzor Novi Sad;
- INSTITUT ZA GRAĐEVINARSTVO d.o.o., Subotica;
- DOO Hidrokomerc, Obezbeđenje kvaliteta, Laboratorija za ispitivanje, Lučani;
- HIPOL a.d. Odžaci-u restrukturiranju, Kvalitet i razvoj, Laboratorija;

laboratoriji za etaloniranje:

- **Holding Korporacija Krušik AD Valjevo;**

i kontrolnim telima:

- PETROL INŽENJERING, Beograd;
- MANO-TEST DOO, Beograd;
- METAL INSPEKT DOO BEOGRAD;
- FEROMONT DOO, Stara Pazova.

ATS dobio status pridruženog člana EA

Tokom zasedanja Generalne skupštine Evropske organizacije za akreditaciju (EA) u maju 2011. godine usvojene su izmene Statuta i Poslovnika o radu EA u skladu sa novousvojenim tekstom Strategije EA za period od 2010. do 2015. godine. Glavna izmena se odnosi na dobijanje statusa pridruženog članstva u EA. Sa tim u skladu su izmenjeni i kriterijumi za članstvo i isti su objavljeni u dokumentu EA-1/17 – Dodatak 1: Kriterijumi za članstvo (Supplement 1: Criteria for Membership). Ova izmena je nastala ne samo da bi se definisali kriterijumi za pridruženo članstvo, već i da bi se isti uskladili sa zahtevima Uredbe (EK) 765/2008.

U skladu sa izmenjenim EA dokumentima u EA sada postoje dve vrste članova:

- punopravni članovi - koje čine nacionalna akreditaciona tela, koja su imenovana u skladu sa zahtevima Uredbe (EK) 765/2008, a koja se nalaze u državi članici EU ili su članovi EFTA-e ili su u zemlji koja ima status zemlje kandidata za članstvo u EU ili EFTA-i;
- pridruženi članovi - koje čine nacionalna akreditaciona tela, koja su imenovana u skladu sa zakonom zemalja ili privreda koje imaju status kandidata za članstvo u EU ili EFTA-i ili su deo Evropske politike susedstva (European Neighbourhood Policy, ENP) za koje je Evropska komisija potvrdila da su zemlje, odnosno privrede od posebnog značaja.

Potencijalni kandidati za članstvo u EU, kako je definisano na sastanku Evropskog saveta u Feiri u junu 2000. godine, su: Albanija, Bosna i Hercegovina, Kosovo (prema Rezoluciji 1244 Saveta bezbednosti UN), Crna Gora i Srbija, a sledeće zemlje su članice Evropske politike susedstva: Alžir, Jermenija, Azerbejdžan, Belorusija, Egipat, Gruzija, Izrael, Jordan, Liban, Libija, Moldavija, Maroko, Palestinska samoupravna vlast, Sirija, Tunis i Ukrajina.

Tokom meseca jula 2011. godine postojeće potpisnice ugovora o saradnji ili bilateralnih sporazuma sa EA, koje su ispunile uslove za dobijanje statusa pridruženog člana, su bile u mogućnosti da zvanično podnesu prijave i do kraja septembra je stiglo 12 prijava za dobijanje statusa pridruženog člana EA.

Na osnovu preporuka Saveta za multilateralne sporazume EA (EA MAC), usvojenih na sednici u oktobru 2011. godine, Generalna skupština EA se u novembru 2011. godine saglasila da ALGERAC (Alžir), ATS (Srbija), BATA (Bosna i Hercegovina), BSCA (Belorusija), CAECP (Moldavija), DA (Albanija), DAK (Kosovo prema Rezoluciji UN 1244/1999), EGAC (Egipat), GAC (Gruzija), ISRAEL (Izrael), NAAU (Ukrajina) i TUNAC (Tunis) od 23. novembra 2011. godine postanu pridruženi članovi EA.

Direktor Akreditacionog tela Srbije, dr Dejan Krnjaić, zahvalio se na dobijanju statusa pridruženog člana i izrazio nadu da će

dr Dejan Krnjaić, direktor ATS-a i Graham Talbot, predsedavajući EA

Republika Srbija uskoro postati zemlja kandidat za članstvo u Evropskoj uniji, a time će se ispuniti i svi uslovi za punopravno članstvo ATS-a u Evropskoj organizaciji za akreditaciju.

Svi punopravni i pridruženi članovi imaju sledeća prava:

- a) dobijanje onih informacija, koje nisu poverljive, o poslovima akreditacije koje sprovode drugi punopravni i pridruženi članovi EA;
- b) učešće u ocenjivanju i nadzoru podnosioca prijave ili tela, koja su akreditovali drugi punopravni i pridruženi članovi EA, uz saglasnost podnosioca prijave, odnosno pomenutih tela;
- c) učešće na sastancima u ime EA ili na sastancima koje organizuje EA;
- d) podnošenje prijave za ocenu ili ponovnu ocenu poslova akreditacije.

Potpisnice ugovora o saradnji ili bilateralnih sporazuma sa EA, koje se ne nalaze u Evropi i ne ispunjavaju uslove za sticanje statusa pridruženog člana EA, su dobile mogućnost da se opredele za dve opcije – ili će raskinuti ugovor ili će se prijaviti za obnavljanje ugovora u skladu sa dokumentom EA-1/13: Odnos EA sa akreditacionim telima zemalja koje nisu članice EU/EFTA (EA's relationship with accreditation bodies of countries not being members of the EU/EFTA). Nakon podnošenja ovakve prijave, biće potrebno dostaviti obrazloženje za podnošenje iste.

ATCG, nacionalno akreditaciono telo Crne Gore, koje je bilo potpisnik ugovora o saradnji sa EA, nakon podnošenja prijave za prijem u punopravno članstvo, a imajući u vidu da je Crna Gora postala potencijalni kandidat za članstvo u EU, je, na osnovu preporuke EA MAC saveta, na pomenutoj sednici Generalne skupštine EA postalo punopravni član.

Od ukupno 34 punopravnih članova EA koliko ih trenutno ima, njih 30 su potpisali EA MLA sporazum, a 26 je potpisalo sporazum za sve vrste akreditacije koje su obuhvaćene MLA sporazumom.

Sednice Upravnog odbora

Usvojen novi Statut ATS-a, Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mesta i Program rada sa finansijskim planom ATS-a za 2012. godinu

Upravni odbor Akreditacionog tela Srbije održao je sednice 4. i 24. novembra 2011. godine i tom prilikom je razmatrao predlog Statuta - najvišeg akta Akreditacionog tela Srbije. Nakon što je Upravni odbor usvojio Statut, a na osnovu prethodno datih saglasnosti od nadležnih ministarstava, Vlada Republike Srbije je na svojoj sednici od 8. decembra 2011. godine dala saglasnost na isti koji je objavljen u Sl. glasniku RS br. 97/2011 od 21. decembra 2011. godine.

Tokom 5. sednice Upravnog odbora data je saglasnost na Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mesta u Akreditacionom telu Srbije i usvojen je opšti akt o kriterijumima za utvrđivanje visine zarada, naknada i drugih primanja zaposlenih

u Akreditacionom telu Srbije, odnosno utvrđena je visina zarade i koeficijenti za svako radno mesto.

Upravni odbor je na svojoj 6. sednici doneo Program rada sa finansijskim planom Akreditacionog tela Srbije za 2012. godinu. U skladu sa članom 13. Zakona o akreditaciji sredstva za rad Akreditacionog tela se obezbeđuju jednim delom i iz budžeta Republike Srbije, koja se na osnovu člana 12. Odluke o izmenama i dopunama osnivačkog akta Akreditacionog tela Srbije, utvrđuju se godišnjim programom rada ATS-a koji se donosi za svaku kalendarsku godinu i koji u sebi sadrži i finansijski plan. Osnivač, odnosno Vlada Republike Srbije, daje saglasnost na Program rada, kao i njegove izmene i dopune.

Promena dokumentacije: Nova izdanja dokumenata od 1. decembra 2011. godine

1. decembra 2011. godine stupila su na snagu nova izdanja dokumenata Razlike SRPS ISO/IEC 17021:2007 i SRPS ISO/IEC 17021:2011 ATS-UP19 i Smernice za iskazivanje obima akreditacije sertifikacionih tela za sertifikaciju osoba ATS-UP18.

<http://www.ats.rs/modules.php?op=modload&name=News&file=article&sid=603>

Promena dokumentacije: Obaveštenje telima za ocenjivanje usaglašenosti

Akreditaciono telo Srbije obaveštava sva akreditovana tela za ocenjivanje usaglašenosti da su, shodno objavljenim pravilnicima o električnoj opremi namenjenoj za upotrebu u okviru određenih granica napona; o elektromagnetskoj kompatibilnosti i o bezbednosti mašina (objavljeni u Službenom glasniku Republike Srbije br. 13 iz 2010. godine), prestali da važe određeni propisi iz oblasti koje regulišu ovi pravilnici. Pravilnicima je propisano da sertifikati o usaglašenosti, izdati na osnovu povučenih propisa, važe do 1. januara 2012. godine, kao i da proizvođači ili njihovi zastupnici, odnosno uvoznici, mogu da, najkasnije do 1. januara 2012. godine, stave na tržište i/ili upotrebu i mašinu, opremu, odnosno proizvod,

koji je projektovan i izrađen i čija usaglašenost je ocenjena u skladu sa zahtevima iz propisa koji su ovim pravilnicima povučeni.

Uzimajući u obzir navedeno, Akreditaciono telo Srbije će, počev od 1. januara 2012. godine, doneti odluke o smanjenju obima akreditacije, odnosno o ukidanju akreditacije, onim telima za ocenjivanje usaglašenosti koja u obimima akreditacije i dalje budu imala propise koji su prestali da važe.

Za sva tela za ocenjivanje usaglašenosti, koja izraze nameru da budu akreditovana za ocenjivanje usaglašenosti po zahtevima važećih Pravilnika, utvrđivanje kompetentnosti će biti obavljeno kroz ocenjivanje na licu mesta.

Lista povučenih propisa iz gore pomenutih pravilnika:

1. Danom stupanja na snagu Pravilnika o električnoj opremi namenjenoj za upotrebu u okviru određenih granica napona prema članu 21 istog prestaju da važe sledeći propisi:
  - 1) Pravilnik o tehničkim i drugim zahtevima za električne akumulacione zagrevače vode („Službeni list SRJ”, broj 5/99);
  - 2) Pravilnik o tehničkim i drugim zahtevima za električne izvore svetlosti („Službeni list SCG”, broj 44/05);
  - 3) Naredba o obaveznom atestiranju elektronskih aparata za domaćinstvo i sličnu upotrebu („Službeni list SFRJ”, broj 8/87);
  - 4) Naredba o obaveznom atestiranju grla za sijalice sa navojem („Službeni list SFRJ”, broj 43/88);
  - 5) Naredba o obaveznom atestiranju električnih aparata za domaćinstvo („Službeni list SFRJ”, broj 43/88);
  - 6) Naredba o obaveznom atestiranju transformatora za razdvajanje i sigurnosnih transformatora za razdvajanje („Službeni list SFRJ”, broj 43/88);
  - 7) Naredba o obaveznom atestiranju elektroenergetskih izolovanih provodnika i kablova („Službeni list SFRJ”, broj 43/88);
  - 8) Naredba o obaveznom atestiranju sklopki za naprave („Službeni list SFRJ”, broj 43/88).
2. Danom stupanja na snagu Pravilnika o elektromagnetskoj kompatibilnosti prema članu 21 istog prestaju da važe sledeći propisi:
  - 1) Pravilnik o obaveznom atestiranju kablovskog distribucionog i zajedničkog antenskog sistema („Službeni list SFRJ”, broj 37/87)
  - 2) Pravilnik o obaveznom atestiranju proizvoda koji prouzrokuju radio-frekvencijske smetnje i o uslovima koje moraju ispunjavati preduzeća i druga pravna lica ovlašćena za atestiranje tih proizvoda („Službeni list SFRJ”, broj 30/91).
3. Danom stupanja na snagu Pravilnika o bezbednosti mašina prema članu 21 istog prestaju da važe sledeći

propisi:

- 1) Pravilnik o tehničkim normativima za sigurnost od statičkog elektriciteta („Službeni list SFRJ”, broj 62/73);
- 2) Pravilnik o tehničkim normativima za livničku industriju („Službeni list SFRJ”, br. 14/79 i 65/91);
- 3) Pravilnik o tehničkim normativima za primenu motornih lančanih testera (pila) u šumarstvu („Službeni list SFRJ”, broj 34/80);
- 4) Pravilnik o tehničkim normativima za fasadne liftove na električni pogon („Službeni list SFRJ”, broj 19/86);
- 5) Pravilnik o tehničkim normativima za viseće skele na električni pogon („Službeni list SFRJ”, broj 19/86);
- 6) Pravilnik o tehničkim normativima za plastičnu preradu obojenih metala („Službeni list SFRJ”, broj 25/86);
- 7) Pravilnik o tehničkim normativima za liftove na električni pogon za vertikalni prevoz tereta sa kabinom u koju nije moguć pristup ljudi („Službeni list SFRJ”, broj 55/87);
- 8) Pravilnik o obaveznom atestiranju liftova na električni pogon za vertikalni prevoz tereta sa kabinom u koju nije moguć pristup ljudi i o uslovima koje moraju ispunjavati organizacije udruženog rada ovlašćene za atestiranje tih proizvoda („Službeni list SFRJ”, broj 18/91);
- 9) Pravilnik o tehničkim normativima za dizalice („Službeni list SFRJ”, broj 65/91);
- 10) Pravilnik o tehničkim normativima za pokretne stepenice (eskalatore) i pokretne staze za prevoz lica („Službeni list SFRJ”, broj 83/94);
- 11) Pravilnik o tehničkim normativima za poljoprivredne mašine („Službeni list SRJ”, broj 34/95);
- 12) Pravilnik o tehničkim i drugim zahtevima za automobilske lestve na motorni pogon („Službeni glasnik RS”, broj 56/09);
- 13) Naredba o obaveznom atestiranju lanaca i sastavnih elemenata lanaca („Službeni list SFRJ”, broj 9/83);
- 14) Naredba o obaveznom atestiranju čelične užadi za opštu namenu („Službeni list SFRJ”, br. 61/83 i 17/88);
- 15) Naredba o obaveznom atestiranju prenosnih alata sa elektromotorima („Službeni list SFRJ”, broj 43/88).

Aktuelnosti u Sektoru za infrastrukturu kvaliteta Ministarstva ekonomije i regionalnog razvoja

- Pripremljen je predlog i sprovedena javna rasprava o predlogu Pravilnika o ličnoj zaštitnoj opremi, kojim se transponuju suštinske odredbe Direktive 89/686 EEZ od 21.12.1989. godine. Predstavnici Ministarstva su održali 3 predavanja o predlogu Pravilnika na seminarima u organizaciji Instituta za standardizaciju (ISS). Donošenje ovog Pravilnika se uskoro očekuje;

- S obzirom da 1. januara 2012. godine prestaje prelazni period primene starih tehničkih propisa u oblasti mašina, električne opreme i elektromagnetske kompatibilnosti, održan je 2. ciklus seminara u regionalnim privrednim komorama o pravilnicima iz oblasti novog

tehničkog zakonodavstva, uz učešće predstavnika Sektora za infrastrukturu kvaliteta MERR-a, velikog broja privrednika, predstavnika lokalnih carinskih ispostava i predstavnika tržišne inspekcije;

- U toku je intenzivan rad na izradi Strategije razvoja infrastrukture kvaliteta (u okviru programa GIZ ACCESS - Assistance to the Competitiveness and Compatibility for the EU of Serbian SME) - izrada analize o trenutnom stanju sistema za ocenjivanje usaglašenosti u Republici Srbiji, sa analizom potreba privrede za ispitivanjem i sertifikacijom.

U 2012. godini usvaja se 4.753 srpska standarda

Utvrđen Predlog plana donošenja srpskih standarda i srodnih dokumenata za 2012. godinu.

Upravni odbor Instituta za standardizaciju Srbije je, na sednici održanoj 20. oktobra 2011. godine, utvrdio Predlog plana donošenja srpskih standarda i srodnih dokumenata za 2012. godinu i Predlog plana preispitivanja objavljenih srpskih standarda i srodnih dokumenata za 2012. godinu koji se mogu preuzeti sa veb-sajta Instituta (http://www.iss.rs/news/news_32.html).

U 2012. godini planira se rad na 4.753 srpska standarda i srodna dokumenta, koji se prvi put unose u plan, a od kojih će 181 biti na srpskom, a 4.572 na engleskom jeziku.

Od 4.753 standarda i srodnih dokumenata, na kojima će se raditi u 2012. godini, 4.558 će biti usaglašeno sa evropskim standardima i srodnim dokumentima, a 165 sa međunarodnim standardima i srodnim dokumentima (74 sa ISO, 16 sa IEC, 8 sa ISO/IEC i 67 sa ASTM dokumentima).

Od navedenog broja srpskih standarda i srodnih dokumenata, na kojima će se raditi u 2012. godini, neki će biti završeni do faze nacрта, neki do faze definitivnog teksta nacрта, a neki do faze standarda (objavljenog dokumenta). U skladu s tim, u 2012. godini planira se izrada 4.753 nacрта i 4.592 definitivna teksta nacрта, kao i objavljivanje 4.245 srpskih standarda i srodnih dokumenata koji se prvi put unose u plan (141 će biti na srpskom, a 4.104 na engleskom jeziku, dok će 4.090 biti usaglašeno sa evropskim standardima i srodnim dokumentima, a 152 sa međunarodnim standardima i srodnim dokumentima (71 sa ISO, 15 sa IEC, 8 sa ISO/IEC i 58 sa standardima Američkog društva za ispitivanje i materijale – ASTM)).

Pored objavljivanja 4.245 standarda, koji se prvi put unose u plan, planira se i objavljivanje 558 standarda i srodnih dokumenata čija je faza definitivnog teksta završena u 2011. godini ili će biti završena u mesecu pre njihovog planiranog objavljivanja u 2012. godini, pa će ukupan broj srpskih standarda i srodnih dokumenata u fazi objavljivanja biti 4.803.

U vezi sa izradom ovog plana, Ministarstvo ekonomije i regionalnog

razvoja je na zahtev Instituta pozvalo relevantna ministarstva Vlade Republike Srbije i Akreditaciono telo Srbije da dostave svoje liste srpskih standarda i srodnih dokumenata, koje Institut treba prioritarno da donese u 2012. godini, da bi služili kao podrška sprovođenju tehničkih i drugih propisa u oblastima za koje su nadležna pojedina ministarstva. Pozvana ministarstva dostavila su Institutu svoje predloge za izradu srpskih standarda, koji su relevantni za implementaciju tehničkih propisa čije je donošenje predviđeno u 2012. godini, a pomoću kojih će u naš pravni sistem biti preuzete evropske direktive „novog pristupa“. Ovim planom predviđa se izrada i donošenje ukupno 361 srpskog standarda i srodnih dokumenata, a na osnovu predloga sledećih entiteta:

- Ministarstva infrastrukture i energetike – 71 standard;
- Ministarstva zdravlja – 1 standard;
- Ministarstva unutrašnjih poslova – 43 standarda;
- Ministarstva životne sredine, rudarstva i prostornog planiranja – 27 standarda;
- Ministarstva poljoprivrede, trgovine, šumarstva i vodoprivrede – 83 standarda;
- Ministarstva kulture, informisanja i informacionog društva – 48 standarda;
- Ministarstva odbrane – 35 standarda;
- Ministarstva rada i socijalne politike – 5 standarda;
- Ministarstva ekonomije i regionalnog razvoja – 2 standarda
- Republičke agencije za poštanske usluge – 4 standarda;
- Direkcije za mere i dragocene metale – 42 standarda.

Takođe, Ministarstvo ekonomije i regionalnog razvoja zahteva da se u toku 2012. godine redovno preuzimaju svi standardi sa lista harmonizovanih evropskih standarda za evropske direktive o električnim uređajima za rad na niskom naponu (LVD), elektromagnetskoj kompatibilnosti (EMC), bezbednosti mašina (MD), opštoj bezbednosti proizvoda (GPSD) i liftovima (LD), kao i za direktivu o ličnoj zaštitnoj opremi (PPE).

Obuke za sertifikaciona tela u oblasti uvođenja GLOBALG.A.P. standarda i zaštite geografskog porekla

Futoški kupus

U okviru Programa švajcarsko-srpske trgovinske saradnje 2009-2012 (Swiss-Serbian TCP 2009-2012) u oblasti uvođenja GLOBALG.A.P. standarda i zaštite geografskog porekla (geographical indications - GI), prvi seminar za zainteresovane sertifikacione kuće održan je u Palati Srbije u Beogradu, 15. i 16. septembra 2011. godine, dok je drugi održan 8. i 9. novembra.

Tamara Živadinović (Mena) i Dominique Barjolle (REDD)

Trening je tematski bio podeljen na dva dela. U prvom delu treninga stručnjaci iz Akreditacionog tela Srbije su predstavili sličnosti i razlike između standarda SRPS EN45011 i SRPS ISO/IEC 17020 (Zahtevi za tela koja sprovode sisteme sertifikacije proizvoda, odnosno opšti kriterijumi za rad različitih vrsta tela koja obavljaju kontrolisanje) i neophodne procedure za akreditaciju po ovim standardima. Drugi deo treninga je bio posvećen predstavljanju primera sertifikacije proizvoda sa geografskom oznakom iz Švajcarske, kao i razgovorima o potencijalnim rešenjima za uspostavljanje budućeg sistema sertifikacije

proizvoda sa geografskom oznakom u Srbiji. Kao prvi primer moguće sertifikacije ovih proizvoda uzet je Futoški kupus – proizvod sa geografskom oznakom registrovan u Srbiji.

Treningu su prisustvovali predstavnici 9 sertifikacionih kuća: Organic Control System, Subotica; Jugoinspekt Beograd, JUQS Beograd, SGS Beograd, Ecocert Balkan, Bioagricert Srbija, Standcert Beograd i Evrocet Beograd. Seminaru je prisustvovalo ukupno 18 polaznika, a predavači su bili Dominique Barjolle i Corinne Couilerot iz kompanije REDD (koja je zadužena za realizaciju projekta), kao i Ljubica Živanić iz Akreditacionog tela Srbije.

Drugi seminar je održan 8. i 9. novembra 2011. u Palati Srbije na kome su se predstavnici zainteresovanih sertifikacionih tela mogli upoznati sa sertifikacijom proizvoda sa geografskom oznakom (Kontrolni plan), iskustvima Udruženja „Futoški kupus“, kao i detaljima GLOBALG.A.P. standarda i procesom njegove sertifikacije (sa stanovišta jedne sertifikacione kuće).

Branislav Raketić, Ministarstvo poljoprivrede, trgovine, šumarstva i vodoprivrede

Predavači su bili Dominique Barjolle (REDD) i Dario Salvatore Caccamisi (nezavisni konsultant) iz Italije, dok je Tamara Živadinović (Mena) bila moderator. Seminaru je prisustvovalo 14 predstavnika iz 7 sertifikacionih kuća: Organic Control System, Subotica; Jugoinspekt Beograd, JUQS Beograd, Bioagricert Srbija, Standcert Beograd i Evrocet Beograd.

Revizija Nacionalnog akcionog plana za razvoj organske proizvodnje U Srbiji

Ministarstvo poljoprivrede, trgovine, šumarstva i vodoprivrede (MPTŠV) je, u saradnji sa Nemačkom organizacijom za međunarodnu saradnju (GIZ), započelo reviziju Nacionalnog akcionog plana za razvoj organske proizvodnje u Srbiji. Prva radionica je održana u Zrenjaninu 3. i 4. novembra 2011. godine, a na kojoj su učestvovali predstavnici resornog ministarstva, poljoprivrednih instituta i fakulteta, lokalne samouprave, komunalnih i trgovinskih organizacija, udruženja organskih proizvođača i drugih nacionalnih asocijacija, kao i predstavnici sertifikacionih tela, akreditovanih laboratorija, Akreditacionog tela Srbije (ATS) i USAID agrobusiness projekta.

Tokom 2009. godine urađen je prvi nacrt pomenutog dokumenta, kojim je definisano 12 ciljeva, kao i mere i aktivnosti za razvoj organske poljoprivrede u Republici Srbiji za period od 2010. do 2015. godine. Kako su se od tog perioda do danas određene aktivnosti realizovale, a pojavila se i potreba za definisanjem novih značajnih aktivnosti i mera u okviru postojećih ciljeva, došlo se do zaključka da je potrebno izvršiti reviziju Nacionalnog akcionog plana. Iz tog razloga je i održana dvodnevna radionica na kojoj su svi relevantni čionici u oblasti organske proizvodnje imali priliku da usaglase stavove i pripreme radnu verziju izmene plana. Kako bi se ostvarili primarni ciljevi akcionog plana, neophodno je uzeti u obzir interese svih strana u organskoj proizvodnji, kao i povećati svest o značaju organske proizvodnje za poboljšanje zdravlja i održivo korišćenje resursa. Organska proizvodnja predstavlja šansu za srpske proizvođače koji bi se susreli sa značajnom potražnjom na domaćem i evropskom tržištu kroz proizvodnju veće količine sertifikovane hrane visokog kvaliteta i ispunjavanje zdravstvenih i bioloških standarda. S druge strane, organska proizvodnja ima značajnu ulogu u razvoju ruralnih područja, jer omogućava ekonomski razvoj, diverzifikaciju aktivnosti, privlačenje finansijskih resursa, ali i predstavlja integralni deo strategije za ruralni i poljoprivredni razvoj.

Imajući u vidu značaj organske proizvodnje, krajnji cilj prvobitnog akcionog plana je bio da se do 2014. godine poveća ukupna površina obradivog zemljišta kao organski sertifikovanog ili u procesu konverzije do 50.000ha, dok je u oblasti infrastrukture kvaliteta cilj uspostavljanje operativnog i usaglašenog sistema kontrole u organskoj proizvodnji u skladu sa standardima EU. To podrazumeva da Srbija ima uspostavljen sistem ocenjivanja usaglašenosti i kontrole u organskoj poljoprivredi koji je usaglašen sa standardima EU i koji se efektivno i primenjuje: kompetentno

Marina Cvetković, MPTŠV

telo (nadležno Ministarstvo) u potpunosti ispunjava sve aktivnosti iz svoje nadležnosti; ustanovljen je registar organskih proizvođača koji je javno dostupan i redovno se ažurira; uspostavljen je sistem kontrole kroz aktivnosti ovlašćenih akreditovanih sertifikacionih tela i kompetentnog tela; Republika Srbija je na listi „trećih zemalja“ EU; domaća sertifikaciona tela su na listi priznatih sertifikacionih tela EU.

ATS predstavlja deo sistema kontrole kvaliteta, imajući u vidu da sertifikaciona tela u ovoj oblasti moraju biti akreditovana u skladu sa SRPS EN 45011 standardom (prvo sertifikaciono telo akreditovano je sredinom 2010. godine). Kroz saradnju sa GIZ-om ATS je tokom ove i prošle godine radio na unapređenju svojih kapaciteta kako bi odgovorio na nastale potrebe za akreditacijom tela za ocenjivanje usaglašenosti u okviru organske proizvodnje kroz organizovanje obuka ocenjivača ATS-a koji će ocenjivati sertifikaciona tela u oblasti organske proizvodnje u skladu sa standardom SRPS EN 45011. Projektom je predviđeno i pružanje pomoći u osposobljavanju ATS-a za pripremu izveštaja sa ocenjivanja sertifikacionih tela (Assessment Report) u skladu sa Uredbom (EC) No. 1235/2008 i Smernicama EU za uvoz organskih proizvoda.

U nacrtu izmene nacionalnog akcionog plana predviđa se i značajnija podrška svim učesnicima u sistemu ocenjivanja usaglašenosti, počev od ATS-a, sertifikacionih tela do laboratorija za ispitivanje, kako bi im se pružile neophodne obuke (upoznavanje sa zahtevima Evropske komisije za aplikaciju sertifikacionih tela za listu priznatih sertifikacionih tela EU, unapređenje rada sertifikacionih tela u oblasti uspostavljanja sistema sakupljanja podataka o organskoj proizvodnji, dobra laboratorijska praksa – vodič za metode ispitivanja u oblasti organskih proizvoda).

Obuka za VO za potrebe akreditacije kontrolnih tela prema standardu SRPS ISO/IEC 17020

U periodu od 14. do 18. novembra 2011. godine održana je obuka za vodeće ocenjivače za potrebe akreditacije kontrolnih tela prema standardu SRPS ISO/IEC 17020.

U skladu sa procedurom Akreditacionog tela Srbije (ATS) obuka je obuhvatila upoznavanje sa sadržajem i praktičnom primenom standarda SRPS ISO/IEC 17020, kao i svih ostalih obavezujućih dokumenata u skladu sa Listom dokumenata koji sadrže zahteve koje treba da ispuni podnosilac prijave za akreditaciju i akreditovano telo za ocenjivanje usaglašenosti, ATS-UP01, planiranjem, organizovanjem i izvođenjem ocenjivanja u skladu sa zahtevima standarda, kao i izveštavanjem o nalazima ocenjivanja.

Obuka je sprovedena kroz predavanja, vežbe i interaktivan rad (rešavanje zamišljenih situacija ocenjivanja, diskusiju i sl.). Svi učesnici obuke su uspešno položili test, koji je predviđen procedurama ATS-a, i postali su kandidati za vodeće ocenjivače za ocenjivanje kontrolnih tela. Obuci je prisustvovalo 10 polaznika.

<http://www.ats.rs/modules.php?op=modload&name=News&file=article&sid=601>

Godišnji seminar za VO

Akreditaciono telo Srbije (ATS) tradicionalno svake godine u decembru organizuje godišnji sastanak vodećih ocenjivača za laboratorije za ispitivanje/etaloniranje, kontrolna i sertifikaciona tela. Ovogodišnji sastanak otvorio je dr Dejan Krnjaić, direktor ATS-a u sredu 21. decembra. Tom prilikom je ocenjivačima predstavio ključne aktivnosti ATS-a koje su realizovane tokom 2011. godine, od kojih je, prema njegovim rečima, najvažnija uspešno završeno „kolegijalno ocenjivanje“ koje je sproveo tim ocenjivača Evropske organizacije za akreditaciju (EA). Tokom 2011. godine preduzete su aktivnosti vezane za članstvo ATS-a u Međunarodni akreditacioni forum (IAF) (podneta je prijava) i potpisivanje sporazuma o pridržanom članstvu u EA. Direktor je tokom uvodnog izlaganja iscrpno preneo prisutnim ocenjivačima u kojoj su meri ispunjeni ciljevi za 2011. godinu i najavio je ciljeve ATS-a za 2012.godinu.

Drugi deo sastanka je bio posvećen primeni dokumenata ATS-a od strane ocenjivača i njihovom jedinstvenom tumačenju u cilju razrešenja svih eventualnih dilema prilikom korišćenja pravila,

procedura i ostalih dokumenata ATS-a. Posebna pažnja je posvećena izveštavanju od strane vodećih ocenjivača i koordinaciji rada vodećih i tehničkih ocenjivača, odnosno tehničkih eksperata. Analizirane su neke od spornih situacija u kojima su identifikovani problemi, a sve u cilju njihovog adekvatnog rešavanja. Posebno je diskutovano o dobroj ocenjivačkoj praksi i o načinima prevazilaženja mogućih propusta u ocenjivanju.

Nezaobilazna tema sastanka su bili i pojedini zahtevi referentnih dokumenata za akreditaciju o kojima je diskutovano u cilju zauzimanja jedinstvenog stava prilikom tumačenja i ocenjivanja istih.

dr Dejan Krnjaić

<http://www.ats.rs/modules.php?op=modload&name=News&file=article&sid=605>

Metrologija – generalna konferencija za tegove i mere 24. sastanak Generalne konferenciji za tegove i mere (CGPM)

Mr. Vida Živković, direktor Direkcije za mere i dragocene metale

24. sastanak Generalne konferencije za tegove i mere (CGPM) je održan od 17. do 21. oktobra 2011. u Međunarodnoj organizaciji za zdravlje životinja (Siège de l'Organisation Mondiale de la Santé Animale, OIE) u Parizu.

U radu 24. generalne konferencije za tegove i mere učestvovali su delegacije iz 45 država članica i 30 država ili ekonomija pridruženih Generalnoj konferenciji. Konferenciji su takođe prisustvovali predstavnici iz sledećih međunarodnih organizacija i tela: Međunarodne organizacije za zakonsku metrologiju (OIML), Međunarodne saradnje za akreditaciju laboratorija

(ILAC), Svetske zdravstvene organizacije (WHO), Svetske meteorološke organizacije (WMO), Međunarodne organizacije za kliničku hemiju i laboratorijsku medicinu (IFCC), Međunarodne agencije za atomsku energiju (IAEA) i Međunarodne komisije za osvetljenje (CIE).

Na 24. Generalnoj konferenciji za tegove i mere, na osnovu ovlašćenja Vuka Jeremića, ministra inostranih poslova Srbije, učestvovala je delegacija Republike Srbije u sastavu: mr. Vida Živković, direktor Direkcije za mere i dragocene metale i mr. Jelena Popović, pomoćnik ministra u Ministarstvu ekonomije i regionalnog razvoja.

Metarska konvencija i Generalna konferencija za tegove i mere

Metarska konvencija (Convention du Mètre) je ugovor potpisan od strane predstavnika 17 država 20. maja 1875. godine u Parizu. Konvencijom je ustanovljen Međunarodni biro za tegove i mere (International Bureau of Weights and Measures, BIPM), kao međuvladina organizacija pod nadležnošću Generalne konferencije za tegove i mere (Conférence Générale des Poids et Mesures, CGPM) i nadzorom Međunarodnog komiteta za tegove i mere (Comité International des Poids et Mesures, CIPM). Konvencija je neznatno modifikovana 1921. i trenutno ima 55 zemalja članica i 34 pridružene članice.

Međunarodni biro za tegove i mere se bavi pitanjima svetske metrologije, naročito u pogledu zahteva koji se odnose na potrebu za stalnim povećanjem tačnosti, opsega i raznovrsnosti etalona kojima se praktično realizuje jedinica mere, kao i potrebu da se demonstrira ekvivalentnost etalona koje realizuju pojedinačne države sveta kao svoje nacionalne etalone. Zadatak BIPM-a je da obezbedi svetsko jedinstvo mera, odnosno da uspostavlja i čuva međunarodne etalone, da vrši poređenja nacionalnih i međunarodnih etalona, da osigurava koordinaciju metoda merenja i etaloniranja, da vrši i koordinira istraživanja u vezi sa fizičkim konstantama koje imaju udela u praktičnoj realizaciji etalona.

Generalna konferencija za tegove i mere (CGPM) je vrhovni upravni organ Konvencije i nju čine države članice. Ona:

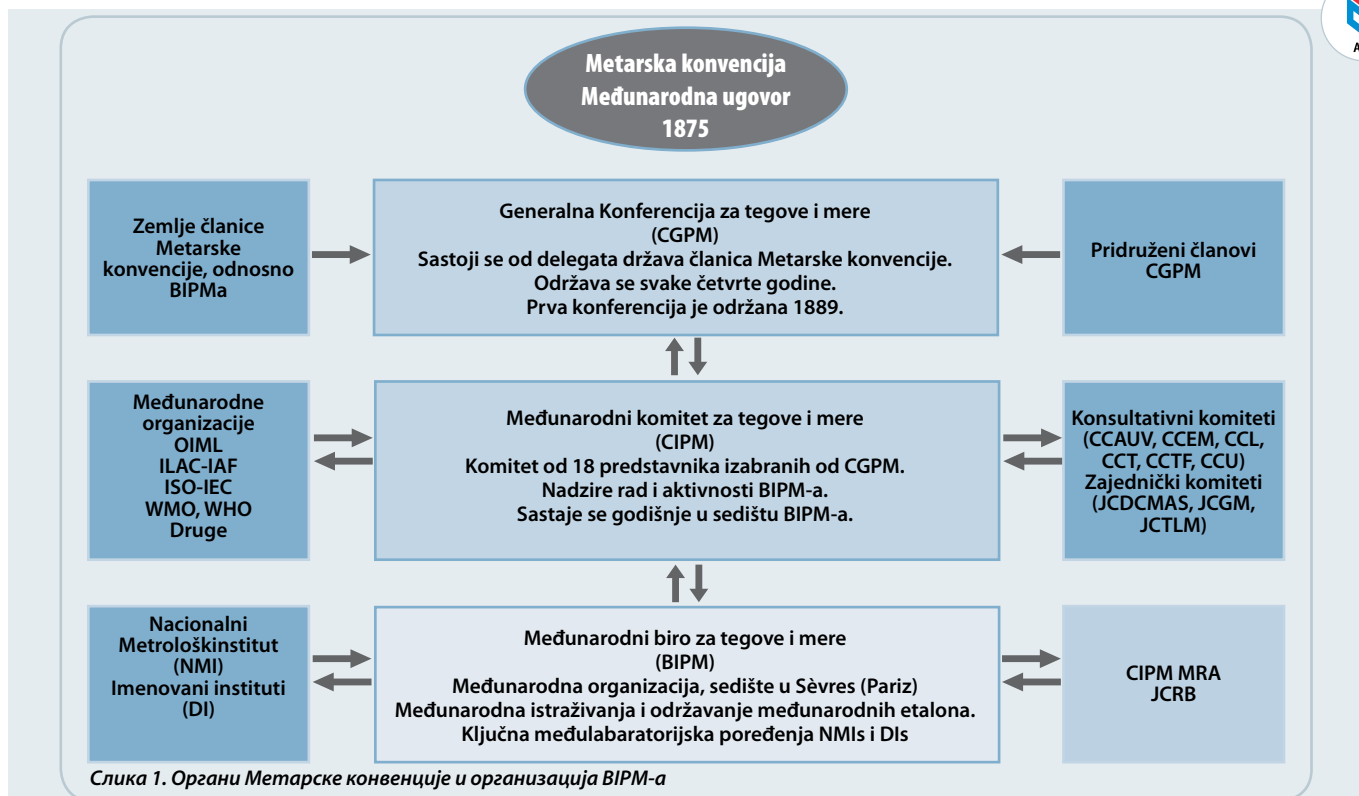
- raspravlja i podstiče mere za širenje i usavršavanje Međunarodnog sistema jedinica SI,
- potvrđuje rezultate novih fundamentalnih metroloških

istraživanja i naučnih rešenja od međunarodnog značaja,

- odobrava i obnavlja sistem SI u skladu sa rezultatima fundamentalnih metroloških istraživanja,
- donosi odluke u vezi organizacije i razvoja BIPM-a.

Kneževina Srbija je pristupila Metarskoj konvenciji 21. septembra 1879. godine. Pristupanjem Metarskoj konvenciji, Kneževina Srbija je preuzela obaveze da uvodi Međunarodni sistem jedinica (SI), da ostvaruje nacionalne etalone u skladu sa definicijama, koje utvrđuje Generalna konferencija za tegove i mere, i da periodično poredi svoje etalone sa međunarodnim etalonima. Republika Srbija, kao sledbenik državne zajednice Srbije i Crne Gore, nastavlja svoje izvorno članstvo u Metarskoj konvenciji koje je počelo 1879. godine. Poređenjem naših etalona sa međunarodnim obezbeđuje se sledivost merenja u našoj zemlji sa svetskim jedinstvom mera.

Na osnovu rezolucije 2, donete na 21. sastanku CGPM, u Parizu je 1999. godine ustanovljen Aranžman o uzajamnom priznavanju (CIPM MRA) nacionalnih etalona i rezultata merenja i etaloniranja i sertifikata o etaloniranju izdatih od strane Nacionalnih metroloških instituta (NMI) koji su do sada potpisali brojni NMI. Srbija je 2002. godine potpisala CIPM MRA i danas ima 150 mogućnosti merenja i etaloniranja objavljenih u bazi BIPM čiji su rezultati priznati širom sveta.

Slika 1. Organi Metarske konvencije i organizacija BIPM-a

Na slici 1. prikazani su organi Metarske konvencije, organizaciona struktura BIPM-a, lanac nadležnosti i odgovornosti tih organa, kao

i veza sa drugim međunarodnim organizacijama i nacionalnim metrološkim institutima.

Tok 24. konferencije

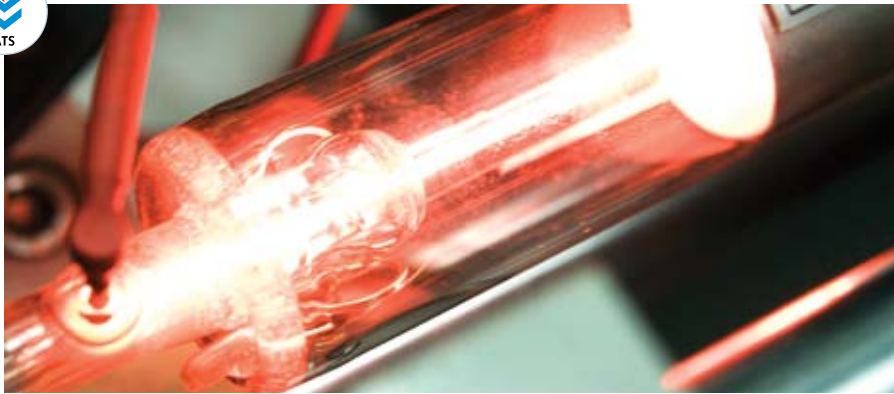
Konferenciju je, u ime njegove eksekucije ministra spoljnih i evropskih poslova Republike Francuske, otvorio predsednik Akademije nauka Pariza koji tradicionalno predsedava Generalnoj konferenciji. Prisutne je takođe pozdravio i predsednik Međunarodnog komiteta za tegove i mere (CIPM), dr Barry Inglis. Za sekretara Konferencije je izabran dr Robert Kaarls, sekretar Međunarodnog komiteta za tegove i mere. Na početku rada Konferencije sačinjen je spisak delegata sa pravom glasa – šefova delegacija, prisutnih na Konferenciji. Na ovoj Konferenciji, su, u skladu sa usvojenim dnevnim redom, razmatrani:

- izveštaj o radu CIPM u periodu od 23. sastanka CGPM;
- izveštaji o radu drugih međunarodnih organizacija i međunarodnih tela (OIML, ILAC, WHO, WMO, IFCC, IAEA i CIE);
- inicijativa za ojačanje saradnje između NMI i akreditacionih tela (AB);
- izveštaj CIPM-a o mogućoj ponovnoj definiciji osnovnih jedinica SI zasnovanoj na fiksnoj brojčanoj vrednosti fundamentalnih konstanti prirode, odnosno predstojećoj mogućoj promeni Međunarodnog sistema jedinica (SI);

- zajednička strategija BIPM i WMO - potrebe za tačnim merenjima značajnim za praćenje klimatskih promena čiji rezultati treba da budu sledivi do SI;
- rasprava o ulozi, misiji, ciljevima i dugoročnoj strategiji upravljanja BIPM-a; program rada i finansiranje BIPM-a;
- izveštaj o primeni CIPM MRA;
- izveštaji o radu Konsultativni komiteta (CCs);
- status pridruženih članica CGPM-a i način prihvatanja ekonomija kao pridruženih članica Generalnoj konferenciji i način kako će one plaćati donaciju (članarine);
- rasprava i glasanje o rezolucijama (usvojeno 10 Rezolucija).

Izveštaj o radu Međunarodnog komiteta za tegove i mere, ostvarenom posle 23. Generalne konferencije, podneo je predsednik Međunarodnog komiteta za tegove i mere, prof. dr Barry Inglis. U svom izveštaju o 24. Generalnoj konferenciji, predsednik CIPM-a je razmotrio značajne događaje koji su bili prisutni u poslovima Metarske konvencije posle 23. Generalne konferencije i pozdravio države i ekonomije koje su primljene kao pridružene zemlje članice Generalne konferencije.

Predsednik je posebno izvestio o dostignućima i radu Međunarodnog biroa za tegove i mere od prethodne Generalne konferencije. Ukazao je na posledice odluka dve Generalne konferencije da usvoje program rada bez obezbeđivanja finansijskih sredstava neophodnih za potpunu realizaciju programa rada. Izveštajem su obuhvaćeni najznačajni rezultati rada BIPM-a, rezultati istraživanja, koji se odnose na određivanje vrednosti fundamentalnih konstanti prirode značajni za buduće promene Međunarodnog sistema jedinica (SI), sa predlozima za moguće nove definicije brojnih osnovnih jedinica, kao i sadašnje stanje Aranžmana o međusobnom priznavanju (CIPM MRA), uključujući i njegov naučni i ekonomski uticaj, kao i potrebu za daljom promocijom kod potencijalnih korisnika. Posebno je istakao da, za razliku od prethodnog veka u kome su metrološke potrebe bile najizraženije u oblasti industrijske metrologije, u ovom veku metrološka istraživanja i metrološki zahtevi postaju značajni u oblastima kao što su medicina, životna sredina i hrana. Analizirajući stanje nekoliko država članica sa znatnim finansijskim dugovima, Međunarodni komitet je pripremio nacrt rezolucije kojom se onemogućava da ove

države učestvuju u budućim aktivnostima koje se sprovode u okviru Metarske konvencije. Poseban značaj u izveštaju dat je predlogu Međunarodnog komiteta da se podigne svest o radu BIPM-a i da bi se podstakle prijave iz zemalja u razvoju da pristupe Metarskoj konvenciji ili da postanu pridruženi Generalnoj konferenciji.

Dr Robert Kaarls, sekretar Međunarodnog komiteta, je u svom izlaganju istakao potrebu za ojačavanjem saradnje između Nacionalnih metroloških instituta (NMI) i Nacionalnih akreditacionih tela (NAB), posebno kroz podizanje svesti o značaju

CIPM MRA i kroz podsticanje akreditacije NMI. On je takođe izvestio Generalnu konferenciju o rastućim potrebama za metrologijom i ulozi Međunarodnog biroa za tegove i mere posebno u oblastima kao što su: globalne klimatske promene; merenja za medicinsku dijagnostiku i lečenja; sudskoj medicini i merenjima u vezi sa bezbednošću hrane.

Direktor Međunarodnog biroa, prof. Michael Kuehne, izvestio je Generalnu konferenciju o programu rada BIPM-a za period od 2013. do 2016. godine, kao i o sadašnjem stanju Aranžmana o međusobnom priznavanju

Međunarodnog komiteta (CIPM MRA) i istakao da Aranžman sve više ima praktičnu vrednost za smanjenje tehničkih prepreka trgovini.

Generalna konferencija je detaljno upoznata sa izveštajima predsednika svih savetodavnih komiteta Međunarodnog komiteta za tegove i mere. Mnogi Savetodavni komiteti su osnovali radne grupe o definiciji i praktičnom ostvarenju jedinica za koje su oni nadležni, u svetlu mogućih novih definicija nekih osnovnih jedinica SI. Zato je najduža diskusija na Konferenciji posvećena mogućnostima za ponovno definisanje nekih osnovnih jedinica SI, prvenstveno ponovnom definisanju jedinica mase, temperature i količine supstancije.

Važan zadatak Generalne konferencije je i da odredi smernice za dalji rad, ulogu, misiju, ciljeve i dugoročnu strategiju upravljanja BIPM-a i da utvrdi program rada Međunarodnog biroa, kao i da na osnovu tog programa rada izglasa godišnje kontribucije Međunarodnom birou za period od 2013. do 2015. godine.

Usvojene rezolucije

Na ovoj Generalnoj konferenciji izglasano je sledećih 10 rezolucija:

1. Rezolucija o mogućoj budućoj reviziji Međunarodnog sistema jedinica (SI)
2. Rezolucija o značaju međunarodne saradnje za obezbeđenje da merenja, koja se sprovode za praćenje klimatskih promena, budu slediva do SI
3. Rezolucija o dotaciji za BIPM za period od 2013. do 2015. godine
4. Rezolucija o statusu država pridruženih CGPM-u
5. Rezolucija o prihvatanju ekonomija kao pridruženih članica CGPM-a
6. Rezolucija o raspodeli finansijskih dugova zemalja članica CGPM-a
7. Rezolucija o reprogramiranju sporazuma o plaćanju finansijskih dugova, između CIPM-a i zemalja članica CGPM-a koje su prekršile sporazum (nisu plaćale dotaciju)
8. Rezolucija o reviziji "mise en pratique" metra i razvoju novih etalona optičkih frekvencija
9. Rezolucija o usvajanju zajedničkog zemaljskog referentnog sistema (terrestrial reference system)
10. Rezolucija o ulozi, misiji, ciljevima i

dugoročnoj strategiji upravljanja BIPM-a.

Od svih usvojenih rezolucija može se reći da je za buduću reviziju metrologije najznačajnija 1. Rezolucija koja se odnosi na moguću buduću reviziju Međunarodnog sistema jedinica. Na osnovu ove rezolucije, uzimajući u obzir nameru Međunarodnog komiteta za tegove i mere da predloži reviziju SI, Generalna konferencija za tegove i mere je podržala ovu reviziju tako da:

Međunarodni sistem jedinica, SI, bude sistem jedinica u kome će kilogram, amper, kelvin, mol, sekunda, metar i kandela biti definisani u odnosu na brojčane vrednosti sledećih fundamentalnih konstanti:

- Plankova konstanta h je tačno $6,626\ 06 \times 10^{-34}$ džul sekundi,
- elementarno naelektrisanje e je tačno $1,602\ 17 \times 10^{-19}$ kulona,
- Bolcmanova konstanta k je tačno $1,380\ 6 \times 10^{-23}$ džula po kelvinu,
- Avogadrova konstanta N_A je tačno $6,022\ 14 \times 10^{23}$ recipročnog mola,
- osnovno stanje hiperfinog nivoa frekvencije atoma cezijuma 133, $\Delta\nu(133\text{Cs})_{\text{hfs}}$ je tačno $9.192.631.770$ herca,

• brzina svetlosti u vakuumu c je tačno 299.792.458 metara u sekundi,

• svetlosna efikasnost Kcd monohromatskog zračenja frekvencije 540×10^{12} Hz je tačno 683 lumena po vatu.

Generalna konferencija za tegove i mere takođe podstiče istraživače u nacionalnim metrološkim institutima, Međunarodnom birou za tegove i mere i akademskim institucijama da nastave svoje napore i objave naučnoj zajednici u celini, posebno CODATA, rezultate svog rada bitne za određivanje konstanti h , e , k i N_A , a Međunarodni biro za tegove i mere da nastavi svoj rad koji se odnosi na sledivost prototipova koje održava do međunarodnog prototipa kilograma i razvoj grupe referentnih etalona kako bi olakšali prenošenje jedinice mase nakon ponovnog definisanja.

Generalna konferencija za tegove i mere poziva CODATA-u da nastavi da obezbeđuje prilagođene vrednosti fundamentalnih fizičkih konstanti zasnovanih na svim bitnim informacijama koje su dostupne, a Međunarodni komitet za tegove i mere da predloži reviziju SI odmah čim budu

ispunjene preporuke rezolucije 12 sa 23. sastanka Generalne konferencije za tegove i mere, a posebno pripremu mises en pratique za nove definicije kilograma, ampera, kelvina i mola. Takođe poziva Međunarodni komitet za tegove i mere (CIPM), savetodavne komitete (CC), Međunarodni biro za tegove i mere (BIPM), Međunarodnu organizaciju za zakonsku metrologiju (OIML) i nacionalne metrološke

institute da značajno povećaju svoje napore da pokrenu kampanje za podizanje svesti u cilju obaveštavanja zajednice korisnika i opšte javnosti o nameri da se ponovo definišu razne jedinice SI i podstakne razmatranje praktičnih, tehničkih i zakonskih uticaja takvih definicija, tako da komentari i prilozi mogu da se traže od šire naučne i stručne javnosti.

Aktivnosti delegacije Republike Srbije

Pored aktivnog učestvovanja u radu Konferencije, obavljen je i niz korisnih razgovora sa članovima velikog broja drugih delegacija. Ovi susreti su korišćeni za bilateralnu razmenu mišljenja o tekućim aktivnostima u oblasti metrologije na međunarodnom nivou i za razmatranje mogućnosti unapređenja bilateralne saradnje sa drugim nacionalnim metrološkim

institutima, a posebno iz susednih zemalja. Delegacija Srbije je posebno o bilateralnim saradnjama razgovarala sa predstavnicima susednih zemalja: Bugarske, Rumunije i Bosne i Hercegovine.

Poseta laboratorijama BIPM-a obavljena je trećeg dana rada Konferencije u popodnevnom satima.

Najava događaja

- CAFMET, četvrta Međunarodna konferencija metrologije, 23 - 27. april 2012., Marakeš, Maroko, <http://www.ac-metrology.com/CAFMET2012>

Afrički komitet za metrologiju (CAFMET) organizuje četvrtu Međunarodnu konferenciju metrologije (CAFMET 2012) koja je zamišljena kao forum na kojem će industrijalci i naučnici imati priliku da razmene informacije, ideje i iskustva, kao i da učestvuju u diskusijama i vide postavke organizovane za tu priliku. Za organizaciju ovog događaja zadužen je NPL komitet.

Teme konferencije:

- zakonska metrologija;
- akreditacija;

- merenje i ispitivanje životne sredine, hrane, nuklearne energije, obnovljivih izvora energije, kao i merenja u oblasti metrologije: temperatura, zapremina, masa, električna energija i merna nesigurnost;
- pouzdanost proizvoda i statistička kontrola procesa, međulaboratorijska poređenja.
- Prekretnice u Metrologiji IV, Milestones in Metrology IV, 9 -11. maj 2012., Venecija, Italija, <http://www.milestonesinmetrology.com/>
- Konferencija o preciznim elektromagnetskim merenjima, Conference on Precision Electromagnetic Measurements, 1- 6. jul 2012., Gaylord National Resort, Washington DC, <http://www.icpem.org/2012/>

Potpisana Zajednička deklaracija o metrološkoj sledivosti

BIPM, OIML, ILAC i ISO su 9. novembra 2011. godine potpisali zajedničku Deklaraciju o metrološkoj sledivosti. Ovaj dokument se bazira na izjavi triju organizacija (BIPM, OIML i ILAC) od 23. januara 2006. godine o značaju različitih međunarodnih sporazuma u metrologiji – uključujući tako trgovinu, zakonodavstvo i standardizaciju. Ova zajednička deklaracija se nalazi na ILAC-ovom veb sajtu (Partnerships page) na sledećoj adresi <http://www.ilac.org/partnerships.html>

Dvadeset sedma sednica Generalne skupštine Evropske organizacije za akreditaciju (EA) je održana 25. i 26. maja 2011. godine u organizaciji Nacionalnog akreditacionog tela Nemačke (DAkKS) koje je formirano krajem 2009. godine spajanjem većeg broja akreditacionih tela koja su postojala u Nemačkoj. Teme, o kojima se raspravljalo na Generalnoj skupštini, su bile raznovrsne, ali su se sve odnosile na stalni razvoj EA kao institucije koja se bavi pitanjem akreditacije u Evropi. Takođe je bilo reči o programu rada za 2012. godinu, a ponovo je usvojen tekst Strategije EA, koja važi do 2015. godine, kao i mandati članova Izvršnog komiteta kako bi bile obuhvaćene aktivnosti definisane programima rada i ispunjeni pomenuti ciljevi. Kada je reč o Multilateralnom sporazumu (MLA), koji potpisuju članice EA, Generalna skupština je usvojila plan aktivnosti za akreditaciju verifikacionih tela u skladu sa standardom ISO 14065 kako je i predviđeno Uredbom EU koja uređuje oblast akreditacije i verifikacije. Takođe je usvojena i prethodna revizija dokumenta EA-2/02 (2011): "EA procedure za potpisivanje Multilateralnog sporazuma (EA Procedures for the Multilateral Agreement)", a dogovoreno je da će se nastaviti rad na reviziji koja će biti detaljnija. Tako će biti definisana nova aktivnost nivoa 2 MLA sporazuma koja se naziva verifikacija. Generalna skupština je takođe odlučila da će se ova aktivnost bazirati na standardu ISO 14065 za EMAS verifikatore čime, u skladu sa definicijom pojma verifikacije, standard ISO 14065 postaje standard nivoa 3.

MLA Savet će u program obuke za ocenjivače, koji će učestvovati u kolegijalnim ocenjivanjima EA, uključiti dokument koji je odobrila Generalna skupština, a u kojem se navodi mišljenje EA na temu "Ocena nepristrasnosti i objektivnosti kao zahteva standarda ISO/IEC 17011 sa posebnim osvrtom na nacionalna akreditaciona tela". Na ovaj način bi se obezbedilo jednoobrazno shvatanje i usvojio harmonizovani pristup. Usvojene su nove tačke dnevnog reda, kao i dokumenti čija se revizija očekuje:

- nadzor podizvođača od strane tela za ocenjivanje usaglašenosti (TOU) kako bi aktivnosti članica EA bile sprovedene na harmonizovan način;
- nove smernice za međulaboratorijska poređenja sa malim brojem učesnika
- revizija dokumenta "EA-1/06: EA MLA sporazum (The EA MLA)";
- revizija smernica EA za obuku - EA-3/05, EA-3/06 i EA-3/07 koje su zamenjene jednim dokumentom koji bi uključio obuke kada

je reč o svim vrstama akreditacije;

- revizija dokumenta "EA-4/09: Akreditacija laboratorija za senzorska ispitivanja (Accreditation of Sensory Testing Laboratories)";
- revizija dokumenta "EA-4/15: Akreditacija ispitivanja bez razaranja (Accreditation for Non-Destructive Testing)".

Generalna skupština je podržala povlačenje dokumenta "EA-2/10: Politika učešća u ispitivanjima na nacionalnom i međunarodnom nivou (EA Policy for the Participation in National and International Proficiency Testing Activities)" i usvojila dokument "ILAC P9:2010" kao obavezan za sve članice EA.

Takođe je dogovoreno da će nova verzija dokumenta EA-3/01: "Pravila za korišćenje simbola akreditacije, pozivanje na akreditaciju u dokumentima i status potpisnika MLA sporazuma (Conditions for the use of accreditation symbols, text reference to accreditation and MLA signatory status)" uključiti i obavezu nacionalnih akreditacionih tela (NAT) da na sertifikatima o akreditaciji navedu podatak o tome da je predmetno akreditaciono telo potpisnik EA MLA sporazuma, da pored svog znaka koriste i znak, kojim se potvrđuje da su ista potpisnici EA MLA sporazuma, kao i da definišu politiku koja omogućava akreditovanim TOU da na izveštajima i sertifikatima, koji se izdaju na osnovu obima akreditacije, navode podatak o tome da je predmetno akreditaciono telo potpisnik EA MLA sporazuma, kao i simbol akreditacije. Takođe je razmatrano na koji način akreditaciona tela treba da reaguju u slučaju podnošenja zahteva za prekograničnu akreditaciju kako bi se očuvala usklađenost sa svrhom i detaljnim zahtevima

Uredbe (EK) 765/08. Dogovoreno je da članice EA neće uzeti u obzir razmatranje prijave za akreditaciju organizacije osnovane u drugoj zemlji koja je članica EA. Međutim, članica EA može da pruža usluge akreditacije takvim organizacijama samo ukoliko je to zatražio nadležni organ države članice, u kojoj je pomenuta organizacija osnovana, i uz dogovor sa NAT-om iz zemlje u kojoj je organizacija osnovana, u skladu sa odredbama člana 7 Uredbe (EK) 765/2008. Generalna skupština je takođe potvrdila svoj stav da standard ISO 22005 (Traceability in the feed and food chain – General principles and basic requirements for system design and implementation) ne bi trebalo koristiti u slučaju akreditacije.

U Varšavi je 24. i 25. novembra 2011. godine održana 28. Generalna skupština Evropske organizacije za akreditaciju (EA) u organizaciji Poljskog akreditacionog tela (PCA).

Tokom dvodnevno rada razmatrana su mnoga pitanja poput onih vezanih za saradnju sa Evropskom komisijom i EFTA-om, realizaciju petogodišnjeg plana razvoja od 2010. do 2015. godine, aktivnosti EA tehničkih komiteta i Saveta za multilateralne sporazume (EA MAC), saradnju sa Međunarodnom organizacijom za akreditaciju laboratorija (ILAC), Međunarodnim forumom za akreditaciju (IAF), drugim regionalnim organizacijama akreditacionih tela i zainteresovanim stranama.

Na Generalnoj skupštini EA doneto je 27 rezolucija uključujući i sledeće:

- ratifikacija rezultata elektronskog glasanja i usvajanja EA dokumenata EA-1/18 - Policy and Procedure for Expansion of the Scope of the EA MLA i EA-6/04 - EA Guidelines on the Accreditation of Certification of Primary Sector Products by Means of Sampling of Sites;
- odobranje preporuka Saveta EA za multilateralne sporazume za prijem novih punopravnih i pridruženih članica EA;
- odobranje Izveštaja o radu za 2011. godinu i

Programa rada za 2012. godinu;

- usvajanje Finansijskog plana za 2012. godinu;
- započinjanje kolegijalnog ocenjivanja za EU Emission Trading System (EU/ETS);
- odobranje strategije EA za međulaboratorijsko poređenje od 2011. do 2021. godine i davanje mandata EA Komitetu za laboratorije da pripremi neophodna dokumenta za njenu primenu;
- povlačenje EA dokumenta EA-2/05: The Scope of Accreditation and Consideration of Methods and Criteria for the Assessment of the Scope in Testing i usvajanja dokumenta ILAC G18: 2010: Guideline for the Formulation of Scopes of Accreditation for Laboratories kao smernice za članice EA;
- usvajanje dokumenta ILAC P14 Policy for Uncertainty in Calibration na predlog komiteta EA za laboratorije sa obaveznom primenom za sve članice EA;
- usvajanje dvogodišnjeg prelaznog perioda za akreditaciju sertifikacionih tela na predlog komiteta EA za sertifikaciona tela, a prema novoj verziji standarda ISO/IEC 20000-1:2011 Information technology -- Service management -- Part 1: Service management system requirements;
- davanje mandata komitetu EA za sertifikaciona tela da započne reviziju dokumenta EA-6/03- EA Document for Recognition of Verifiers under the EU ETS Directive prema novoj Uredbi Evropske komisije o trgovini emisije gasova staklene bašte.

Na ovoj Generalnoj skupštini, u skladu sa Novim statutom EA i kriterijumima za članstvo datim u dokumentu EA-1/17 – Supplement 1, Akreditaciono telo Srbije promenilo je svoj status i umesto potpisnice o saradnji postalo pridružena članica ove veoma važne međunarodne institucije.

Novosti iz EA: U fokusu – laboratorije, kontrolna i sertifikaciona tela

Nakon što je dobijena saglasnost od Generalne skupštine Evropske organizacije za akreditaciju (EA) u maju 2011. godine, Komitet EA za laboratorije je započeo rad na sledećim pitanjima:

- izrada novih smernica o organizaciji međulaboratorijskih poređenja sa malim brojem učesnika;
- revizija dokumenta EA-4/15:2003 Akreditacija organizacija koje sprovode ispitivanja bez razaranja (Accreditation for Bodies Performing Non-Destructive Testing) u saradnji sa Komitetom EA za kontrolna tela;
- ažuriranje dokumenta EA-4/09:2003 Akreditacija laboratorija koje vrše senzorska ispitivanja (Accreditation of Sensory Testing Laboratories);
- revizija dokumenata EA-3/05:1993, EA-3/06:1994, EA-3/07:1993 kako bi se ažurirala smernica za obuku ocenjivača i zamenila ova tri dokumenta jednim dokumentom Obuka ocenjivača

(Assessor Training) koji bi uključio obuke kada je reč o svim vrstama akreditacije.

Sve se više diskutuje o akreditaciji proizvođača referentnih materijala: nacrt smernica za harmonizaciju akreditacije proizvođača referentnih materijala i osnivanje nove tehničke mreže za akreditaciju proizvođača referentnih materijala su takođe razmatrani na pomenutom sastanku. Tokom decembra je održana i radionica na temu Ispitivanje hrane u organizaciji Belgijskog akreditacionog tela (BELAC) u Briselu, čije su glavne teme bile akreditacija laboratorija uključenih u službenu kontrolu i laboratorija za ispitivanje GMO.

Radna grupa Komiteta za laboratorije za akreditaciju PT provajdera je predstavila rezultat analize zahteva za akreditaciju pri prelazu sa dokumenta ILAC G13 na standard ISO/IEC 17043.

Na kraju treba napomenuti da jedan od najupečatljivijih trendova, koji je uočen nakon sprovedene ankete među članicama EA, a koji se odnosi na broj i analizu broja tela za ocenjivanje usaglašenosti

koja su akreditovani od strane članova EA do decembra 2010. godine, je porast od 31% u broju provajdera PT šema koje su akreditovala punopravne članice EA. Pomenuti broj se kretao od 61 na kraju 2009. godine do 80 na kraju 2010. godine. Takođe je važno napomenuti da ukupan broj laboratorija, koje su akreditovala članice EA, beleži stabilan trend tokom 2010. godine uz blagi porast od 1,7 % upoređujući sa

porastom od 10% iz prošle godine. Detaljniji rezultati ankete su dostupni na veb sajtu EA na sledećoj adresi: <http://www.european-accreditation.org/content/news/surveys.htm>

Komiteo EA za kontrolna tela trenutno uglavnom raspravlja o reviziji standarda ISO/IEC 17020 čiji je nacrt na glasanju bio do 13. juna 2011. godine. Naglašeno je koliko je važno za EA da akreditaciona tela detaljno prouče pomenuto izdanje kako bi iznela stavove i predloge svojim nacionalnim institutima za standardizaciju da ne bi bilo potrebe za vanrednim revizijama zahteva standarda u narednim godinama.

Već je dogovoreno da je potrebno informisati Međunarodni akreditacioni forum (IAF) da su članice EA zabrinute što je u nacrtu standarda u tački 6.3 dozvoljen „neograničen“ broj aktivnosti podugovaranja koja ostvaruju kontrolna tela. Komiteo EA za kontrolna tela se složio da treba uvesti novu tačku standarda u skladu sa kojom bi se „ograničio“ broj aktivnosti podugovaranja. Diskutovalo se i o kriterijumima za nepristrasnost kod različitih tipova kontrolnih tela: nije postignut konsenzus o tome da li 3 tipa kontrolnih tela (tip A, B i C) treba zameniti tako da se uvedu samo 2 nivoa: opšte telo (sublimacija tipa B i C) i treća strana (tip A).

Na sastanku se diskutovalo o sledivosti merenja, internim proverama i praćenju performansi inspektora.

Članovi Komiteta EA za kontrolna tela su takođe komentarisali nacrt dokumenta ILAC P10 u kome se, između ostalog razmatra

pitanje sledivosti u poslovima kontrolisanja. Došlo se do zaključka da je dokument ILAC P10 već referenciran u dokumentu ILAC/IAF A4, kao i da je primenjiv na merenja koja se vrše ključnom opremom (kako je definisano u standardu ISO/IEC 17025) prilikom kontrolisanja.

Na kraju se došlo do zajedničkog stava o fleksibilnom obimu u oblasti kontrolisanja čime se potvrđuje da je:

- princip fleksibilnosti već uspostavljen kod akreditacije kontrolnih tela;
- fleksibilnost definisana kroz iskazivanje obima odabirom standarda za proizvod; proizvoda; grupe proizvoda; EU direktiva (i odabirom modula).

Rezultati zaključaka će biti dostavljeni Horizontalnom komitetu EA (HHC) kako bi pomenuta pitanja bila razmatrana i tokom revizije dokumenta EA-2/15: Zahtevi EA za akreditaciju fleksibilnih obima (EA Requirements for the Accreditation of Flexible Scopes). Komiteo za sertifikaciona tela EA doneo je odluku da postoji potreba za razvojem novih dokumenata u vezi sa osvedočenjem u rad sertifikacionih tela za sertifikaciju sistema menadžmenta, kao i dokumenta kojim bi se harmonizovala akreditacija sertifikacionih tela za sisteme menadžmenta za OHSAS; kao i praćenje razvoja standarda ISO/IEC 17065 i ISO/IEC 17067, kao i izmene standarda ISO/IEC 17024.

Na poslednjem sastanku komiteta za sertifikaciju se diskutovalo o novim dokumentima EA-6/04 „EA Guidelines on the Accreditation of Certification of Primary Sector Products by Means of Sampling of Sites“; IAF MD8 “IAF Mandatory Document for the Application of ISO/IEC 17011 in Medical Device Quality Management System” i IAF MD9 “IAF Mandatory Document for the Application of ISO/IEC 17021 in Medical Device Quality Management System”. Diskutovano je i o problemima u primeni propisa u vezi organske proizvodnje i Uredbe (EU) br. 333/2011.

Razmatrana su i pitanja koja su delegirana za ovaj sastanak od strane učesnika, a u vezi primene nove verzije standarda ISO/IEC 17021:2011, fleksibilnosti u predstavljanju obima, postupanju sa važećim sertifikatima, izdatim od strane sertifikacionih tela u slučaju ukidanja akreditacije, i korišćenju sertifikata prema standardu ISO 9001 na tenderima.

EA ima aktivnu ulogu u stvaranju bolje životne sredine - EU Emission Trading System (ETS)

EA je predložila na koji način će akreditacija tela za verifikaciju u skladu sa standardom ISO 14065 postati deo EA MLA sporazuma. Već smo pomenuli da je Generalna skupština EA potvrdila da je ova nova aktivnost (verifikacija) definisana na nivou 2 MLA sporazuma, kao i da se ova aktivnost zasniva na standardu ISO 14065 za EMAS verifikatore, a da se definicijom verifikacije potvrđuje da je standard ISO 14065 standard nivoa 3.

Švajcarsko akreditaciono telo (SAS) je tokom meseca septembra organizovalo u Bernu, Švajcarska, obuke koje obuhvataju zahteve standarda ISO 14065:2007 i zahteve EU za verifikaciju u okviru ETS sistema, uključujući i aspekte procesa kolegijalnog ocenjivanja od strane EA. Dvodnevnu obuku je pohađalo oko 35 ocenjivača koji sprovode kolegijalna ocenjivanja.

Uskoro se očekuje usvajanje finalne verzije Uredbe EK o akreditaciji i verifikaciji (A&V), pa je stoga planirano da EA i njene članice realizuju mnogobrojne aktivnosti tokom 2011. i 2012. godine budući da će primena Uredbe započeti od 1. januara 2013. godine. Očekuje se da će Uredba biti objavljena u martu 2012. godine.

Radna grupa EA za akreditaciju GHG verifikatora će se oformiti pre nego što se objavi pomenuta Uredba u cilju lakše razmene informacija između akreditacionih tela, članova EA i EK, kao i između akreditacionih tela, članova EA, i zainteresovanih strana, ali i u cilju unapređenja saradnje sa EK (kao što je to slučaj pri izradi smernica i uputstava).

Nakon utvrđene potrebe za revizijom dokumenta EA-6/03: Dokument za priznavanje verifikatora u skladu sa ETS Uputstvom EU (EA Document for Recognition of Verifiers under the EU ETS Directive), Generalna skupština je naložila Komitetu za sertifikaciona da započne rad na reviziji pomenutog dokumenta u skladu sa novom verzijom Uredbe o akreditaciji i verifikaciji. Rad na reviziji pomenute uredbe će biti jedan od prvih zadataka Radne grupe za akreditaciju GHG verifikatora.

EA i projekat verifikacije tehnologije za zaštitu životne sredine (ETV)

EA takođe doprinosi razvoju ETV šeme koja je osmišljena u cilju evaluacije uticaja novih tehnologija na životnu sredinu. U okviru Komiteta za kontrolna tela se raspravlja i o Pilot programu EU za ETV koji za cilj ima promociju tehnologija za zaštitu životne sredine tako što licima, koja rade na izradi tehnologije, proizvođačima i investitorima omogućava validaciju učinka novih tehnologija za zaštitu životne sredine koju sprovodi treća strana (odnosno tela za

verifikaciju). Stoga se standard ISO/IEC 17020 primenjuje u slučaju akreditacije poslova verifikacije.

Očekuje se da će Komitet za kontrolna tela započeti rad na koordinaciji i harmonizaciji ove oblasti za koju će akreditacija postati obavezna od početka 2012. godine, posebno u onim zemljama EU čija su nacionalna akreditaciona tela već uključena u projekte vezane za verifikaciju.

Predstojeće izmene standarda za kontrolna i sertifikaciona tela ISO/IEC 17020

Nova verzija ISO/IEC 17020 „Opšti kriterijumi za rad različitih tela koja se bave kontrolisanjem“, čije se objavljivanje očekuje u 2012. godini, svakako će izazvati veliko interesovanje i biće predmet analiza i poređenja sa trenutno važećom verzijom. Sama struktura nove verzije standarda je usklađena sa ostalim standardima iz serije standarda 17000, dok je većina zahteva iz važeće verzije standarda zadržana, s tim da su pojedini zahtevi standarda detaljnije objašnjeni (uglavnom preuzimanjem delova teksta iz smernice IAF/ILAC-A4 Guidance on the Application of ISO/IEC 17020).

Kao najznačajnije izmene u odnosu na prethodno izdanje standarda mogu se izdvojiti:

- nepristrasnost i nezavisnost kontrolnog tela: identifikacija rizika koji mogu uticati na nepristrasnost (u vezi sa sopstvenim aktivnostima, veze kontrolnog tela ili veze njegovog osoblja) i demonstracija kako ih kontrolno telo eliminiše ili svodi na minimum (u Aneksu 1 su dati detaljni zahtevi za nezavisnost);
- dat je obavezan sadržaj izveštaja i sertifikata o kontrolisanju (deo koji se trenutno nalazi u IAF/ILAC-A4);
- data je mogućnost kontrolnom telu da sistem menadžmenta uredi na dva načina:

- opcija A – prema zahtevima standarda ISO/IEC 17020 koji su deo standarda ili
- opcija B – prema standardu ISO 9001 sa obavezom da na odgovarajući način pokaže da ispunjava sve zahteve vezane za sistem menadžmenta date u standardu ISO/IEC 17020;

Novom verzijom standarda uveden je zahtev, koji se odnosi na upravljanje preventivnim merama, a pojedini zahtevi, kao što su zahtev da plate zaposlenih ne zavise od broja izvršenih kontrolisanja i zahtev da kontrolno telo ili organizacija, čiji je ono deo, mora imati račun koji se može nezavisno proveriti, više ne postoje u tekstu standarda. Postojeći zahtev u vezi sa saradnjom prema kome se očekuje da kontrolno telo učestvuje u razmeni iskustava sa drugim kontrolnim telima i kada je to potrebno, u poslovima standardizacije sada je sadržan u napomeni.

Uopšteno gledano, nova verzija predstavlja objedinjavanje delimično izmenjenih zahteva trenutne verzije standarda i zahteva iz smernice IAF/ILAC-A4, a sve kao odgovor na neke od problema koji su utvrđeni u primeni standarda u prethodnom periodu.

ISO/IEC 17065

U pripremi je novi standard ISO/IEC 17065 „Zahtevi za sertifikaciona tela koja sertifikuju proizvode, procese i usluge“ koji će zameniti postojeće ISO/IEC Uputstvo 65 “Opšti zahtevi za tela koja sprovode sisteme sertifikacije proizvoda” i čije se objavljivanje očekuje u drugoj polovini 2012. godine. Izmene uključuju drugačije zahteve za upravljanje nezavisnošću, kao

i zahteve za mehanizme za očuvanje nezavisnosti i, gde je primenljivo, normativno pozivanje na druge standarde (što uključuje standard ISO/IEC 17020 za kontrolisanje, standard ISO/IEC 17021 za sisteme menadžmenta i standard 17025 za ispitivanje).

Uvodna konferencija pod nazivom „Zaštita potrošača u Srbiji: kako je poboljšati“ je održana 14. decembra 2011. godine u Sava centru u organizaciji projekta EU „Jačanje zaštite potrošača u Srbiji“ i Ministarstva poljoprivrede, trgovine, šumarstva i vodoprivrede Republike Srbije (Odeljenje za zaštitu potrošača u Sektoru za trgovinu, usluge, cene i zaštitu potrošača) koje je ujedno i glavni korisnik projekta.

Cilj projekta je uspostavljanje saradnje sa svim zainteresovanim stranama u ovoj oblasti, unapređenje zaštite potrošača, promocija prava i interesa potrošača u Srbiji kako bi se oblast zaštite potrošača uskladila sa zakonodavstvom EU i najboljom praksom. EU je za pomenuti projekat izvojila 2,5 miliona evra, a predviđeno je da projekat traje do februara 2014. godine.

U svom uvodnom izlaganju Dušan Petrović, ministar poljoprivrede, trgovine, šumarstva i vodoprivrede, naglasio je značaj donošenja Zakona o zaštiti potrošača i osnivanju Nacionalnog saveta za zaštitu potrošača koji bi trebalo da objedini predstavnike države, udruženja potrošača i trgovaca i koji ima zadatak da definiše Strategiju i njene ciljeve, kao i rok za njihovo ostvarivanje. Petrović je istakao da politika Ministarstva podrazumeva uspostavljanje fer odnosa u ovoj oblasti što je u interesu svih učesnika na tržištu.

Prisutne je pozdravio i ambasador Vensan Dežer, šef Delegacije Evropske unije u Srbiji, koji je istakao koliko je projekat važan za Srbiju koja će zahvaljujući izradi potrebnih zakonskih akata biti spremna za saradnju sa EU. Samo tokom protekle godine Srbija je uložila ogromne napore kako bi uskladila svoje zakonske propise i čak 15 direktiva EU u oblasti zaštite potrošača je transponovano u domaće zakonodavstvo. Ambasador Dežer je naglasio da će zahvaljujući ovom projektu potrošači iz Srbije postati potrošači EU i da će unapređenjem ove oblasti, potrošači dobiti kvalitetnije

i bezbednije proizvode. Iz tog razloga je neophodno raditi na podizanju svesti potrošača i na stvaranju efikasnog sistema za zaštitu potrošača koji zahteva postojanje saradnje između različitih ministarstava, državnih organa i organizacija za zaštitu potrošača. Uspešno funkcionisanje sistema za zaštitu potrošača podrazumeva i formiranje Registra prigovora potrošača, ali i potrebna sredstva za rad organizacija za zaštitu potrošača.

Profesor Tijeri Burgoinji, vođa projektnog tima, je u svom uvodnom izlaganju naglasio da novi Zakon o zaštiti potrošača mora da zaživi u praksi i da bi do 2014. godine, kada se projekat i završava, građani Srbije trebalo da budu bolje upoznati sa svojim pravima i da bi sistem za zaštitu potrošača u Srbiji trebalo da bude značajno unapređen.

Mr Ljiljana Stanković, pomoćnik ministra u Sektoru za trgovinu, usluge, cene i zaštitu potrošača, je naglasila da se pre nešto više od 3 godine krenulo sa stvaranjem modernog sistema za zaštitu potrošača i istakla koliko je važno da Strategija za unapređenje zaštite potrošača u Srbiji za narednih 5 godina bude koncizno definisana. Naglasila je da je potrebno uložiti puno truda i sredstava u razvoj ove oblasti koja može da donese veliku korist i da će shodno tome izmene i dopune Zakona o zaštiti potrošača biti usvojene do kraja sledeće godine.

U poslednje 3 godine je podignut kapacitet nevladinog sektora, a od marta 2010. godine je počeo sa radom i Info centar u Ministarstvu poljoprivrede, trgovine, šumarstva i vodoprivrede Republike Srbije (Odeljenje za zaštitu potrošača) gde svi zainteresovani mogu da dobiju potrebne informacije vezane za zaštitu potrošača.

Thierry Bourgoignie, vođa projektnog tima

EPTIS: ko, šta, gde? (www.eptis.org)

Da li i vi koristite usluge EPTIS-ovog vebsajta?

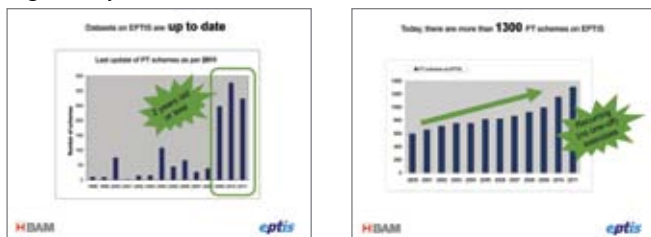

Zahvaljujući EPTIS bazi podataka laboratorije mogu da pronađu podatke o PT šemama koje su im potrebne - i to besplatno. Na EPTIS-ovom vebsajtu se može pronaći veliki broj PT šema za koje su poznati tehnički podaci koji se nalaze u EPTIS bazi podataka.

Provajderi PT šema uglavnom organizuju PT šeme za laboratorije iz svoje zemlje uz učešće malog broja laboratorija iz inostranstva i to najčešće iz praktičnih razloga koji uključuju jezičke barijere, kulturološke razlike (npr. u slučaju hrane i zaštite životne sredine), troškove prevoza uzorka i poteškoće sa carinom. Međutim, globalizacija i sve veća potreba za PT šemama su doprineli da one postanu međunarodne i dostupne velikom broju laboratorija bez obzira na ranije pomenute barijere (jezik, troškovi, transport). Kako bi učešće u međunarodnim PT šemama postalo što dostupnije svima potrebna je češća razmena informacija o dostupnim šemama u inostranstvu (čak i u pojedinim regionima), kao i o šemama sa manjim brojem učesnika ili specijalizovanim PT šemama.

Kako bi se ova oblast uredila, organizacije iz 16 evropskih zemalja su se ujedinile 1998. godine i stvorile bazu podataka, koja sadrži relevantne informacije o PT šemama, koje postoje u njihovim zemljama, i na taj način ih učinile dostupnim međunarodnom tržištu. Evropski informacioni sistem za PT šeme (European PT Information System, EPTIS) zvanično postaje vebsajt 2000. godine. Projekat je osmišljen i finansiran od strane EU kako bi se uklonile tehničke barijere u trgovini.

EPTIS baza podataka se u međuvremenu znatno uvećala i danas na ovom vebsajtu postoji oko 1350 PT šema koje je objavilo 300 PT provajdera iz 30 zemalja. Laboratorije širom sveta tako mogu da koriste ovu uslugu bez ikakve nadoknade i na jednostavan način pronađu odgovarajuću PT šemu. Rad EPTIS baze podataka se prvenstveno finansira iz sredstava nemačke vladine neprofitne organizacije (BAM).

Postavlja se pitanje da li laboratorije širom sveta zaista koriste EPTIS bazu podataka?

Najbolji način za utvrđivanje tačnih podataka je slanjem upitnika velikom broju laboratorija u različitim zemljama. Nažalost, to bi

bilo veoma skupo i prevazilazilo bi mogućnosti EPTIS-a.

Stoga se mogu koristiti drugi indikatori koji mogu dati približnu sliku. Najznačajnije informacije, sa kojima se raspolaže, su IP adrese računara koji posete EPTIS vebsajt. Na taj način se može doći do podataka koji mogu biti korisni.

Da li se vebsajt koristi?

Relativno je lako utvrditi broj posetilaca EPTIS vebsajta – on iznosi oko 2.000 u toku meseca (ne uključujući veb robote i veći broj poseta sa kompjutera koji ima istu IP adresu). IT stručnjaci EPTIS vebsajta pratili su broj poseta od početka nastanka sajta 2000. godine i taj broj je tokom godina polako rastao. Iako svaki posetilac vebsajta ne postavi pitanje u samoj bazi podataka, stručnjaci smatraju da je broj poseta veoma koristan indikator koji pokazuje da EPTIS bazu podataka zaista koristi veliki broj korisnika i da je prihvaćena od strane istih.

Ko koristi ovu bazu podataka?

IP adrese se mogu pratiti i dovesti do korisnika računara. Na taj način je moguće identifikovati deo organizacija koje posete EPTIS vebsajt. Budući da su ovo poverljivi podaci, oni neće biti dostupni javnosti. Veliki je broj laboratorija, preduzeća i ustanova, koji posećuju sajt, i iako nije moguće utvrditi identitet svih IP adresa, utisak je da EPTIS vebsajt zaista i koriste ciljne grupe kojima su potrebne usluge EPTIS baze podataka.

Gde se koristi vebsajt?

IP adrese se mogu povezati sa određenim zemljama. Da bismo dobili jasniju sliku o geografskoj rasprostranjenosti posetilaca, IT stručnjaci su grupisali IP adrese u periodu april-jun i od ovog broja oduzeli broj veb robota i ponovljeni broj poseta sa kompjutera koji imaju istu IP adresu (na mesečnom nivou). Zatim su utvrdili IP adrese i zemlje iz kojih dolaze. Interesantno je da su:

- posetioci iz 135 različitih zemalja posetili EPTIS vebsajt (detaljnija analiza pokazuje da je bilo 111 zemalja u 2007. godini i 125 u 2009. godini);
- velike privrede (u smislu NBD) kao što su Brazil, Kina, Nemačka i Sjedinjene Američke Države najviše koriste EPTIS vebsajt, pri čemu je Japan izuzetak;
- veliki je broj manjih privreda u razvoju koje čine 30-40% posetilaca.

Ova analiza pokazuje da EPTIS vebsajt koristi veliki broj laboratorija i organizacija širom sveta. Budući da je EPTIS vebsajt osnovan kao projekat EU u 2000. godini, te brojke su veoma ohrabrujuće, posebno što se na ovaj način pomaže laboratorijama u zemljama u razvoju, jer im se omogućava bolji pristup podacima o PT šemama.

Predstavljamo:

Pravilnik o električnoj opremi namenjenoj za upotrebu u okviru određenih granica napona

Nikola Mirković, rukovodilac Grupe za ocenjivanje usaglašenosti, Sektor za infrastrukturu kvaliteta, Ministarstvo ekonomije i regionalnog razvoja

Pravilnik kao deo novog tehničkog zakonodavstva

Pravilnik o električnoj opremi namenjenoj za upotrebu u okviru određenih granica napona, objavljen u Službenom glasniku RS broj 13/10, predstavlja jedan od propisa iz oblasti tzv. Novog tehničkog zakonodavstva. Novim tehničkim zakonodavstvom se u pravni sistem Republike Srbije transponuju sva načela i bitni zahtevi iz odgovarajućih pravnih akata Evropske unije. Tako su i ovim pravilnikom preuzeta pravna načela i tehnička rešenja iz Uputstva 2006/95/EZ Evropskog parlamenta i Saveta od 12. decembra 2006. godine o električnoj opremi namenjenoj za upotrebu u okviru određenih granica napona.

Paket novih tehničkih propisa koji, u oblasti infrastrukture kvaliteta za industrijske neprehrambene proizvode u nadležnosti Ministarstva ekonomije i regionalnog razvoja, uključuje Pravilnik o električnoj opremi namenjenoj za upotrebu u okviru određenih granica napona, Pravilnik o elektromagnetskoj kompatibilnosti, Pravilnik o bezbednosti mašina i Pravilnik

o bezbednosti liftova, a omogućuje jednostavnije i brže procedure stavljanja proizvoda na tržište Srbije, obezbeđuje osetno smanjenje troškova ekonomskim subjektima, kao i uklanjanje tehničkih barijera trgovini, s tim da se istovremeno obezbeđuje optimalan nivo zaštite bezbednosti i zdravlja građana, zaštite imovine, životne sredine i drugih javnih interesa.

Tzv. Stari pristup u EU, kao i modeli koji su bili prisutni u tehničkom zakonodavstvu Republike Srbije, podrazumevali su da tehnički propisi sadrže duge i često komplikovane liste tehničkih specifikacija koje je proizvod morao da ispuni. Za razliku od toga, novi pristup podrazumeva propisivanje samo osnovnih, bitnih zahteva za proizvode, uz mogućnost primene srpskih standarda kojima su preuzeti harmonizovani evropski standardi iz određene oblasti. Spisak srpskih standarda, koji prati pravilnik o električnoj opremi namenjenoj za upotrebu u okviru određenih granica napona donosi ministar ekonomije i regionalnog razvoja. Ovaj spisak standarda se redovno ažurira i objavljuje u Službenom glasniku RS. Za informacije i pristup standardima zainteresovani se mogu obratiti Institutu za standardizaciju Srbije ili dobiti osnovne informacije na internet strani Instituta na adresi <http://www.iss.rs>.

Dobrovoljnost primene srpskih standarda i redovno ažuriranje spiska standarda omogućuju brže i elastičnije prilagođavanje tehničko-tehološkom razvoju i, samim tim, pogoduju privrednim tokovima i subjektima koji u njima učestvuju. Postoji tzv. pretpostavka usaglašenosti proizvoda ukoliko su odgovarajući srpski standardi primenjeni, ali proizvođač može i na drugi način dokazivati usaglašenost proizvoda.

Takođe, novi pristup obuhvata i propisivanje novih postupaka za ocenjivanje usaglašenosti opreme sa zahtevima pravilnika. Ovi postupci omogućavaju bržu, transparentniju i jednostavniju proceduru za postizanje i potvrđivanje usaglašenosti proizvoda sa tehničkim zahtevima, ali i pojačavaju ulogu proizvođača u preuzimanju odgovornosti za stavljanje bezbednog proizvoda na tržište.

Treba napomenuti da nova evropska regulativa u oblasti infrastrukture kvaliteta i prometa robe i usluga naglašava značaj saradnje organa, koji propisuju tehničke zahteve za proizvode, carinskih organa i organa tržišnog nadzora, tako da je u fazi primene neophodno obezbediti optimalno funkcionisanje svih državnih institucija i subjekata koji su značajni za implementaciju propisa u oblasti infrastrukture kvaliteta, kao i njihovu saradnju i redovno praćenje situacije na terenu.

Predmet pravilnika

Pravilnikom o električnoj opremi namenjenoj za upotrebu u okviru određenih granica napona propisuju se bitni zahtevi za bezbednost i drugi zahtevi i uslovi koji moraju biti ispunjeni za stavljanje na tržište i/ili upotrebu električne opreme namenjene za upotrebu u okviru određenih granica

napona, pretpostavka usaglašenosti, postupci za ocenjivanje usaglašenosti, znak usaglašenosti i označavanje usaglašenosti, sadržina Deklaracije o usaglašenosti, zaštitna klauzula i zahtevi koje mora da ispuni telo za ocenjivanje usaglašenosti da bi bilo imenovano za ocenjivanje usaglašenosti.

Oblast primene

Pravilnik se primenjuje na električnu opremu definisanu u članu 2. Pravilnika, odnosno na svaku opremu namenjenju za upotrebu

u granicama napona od 50 do 1000V za naizmeničnu struju i od 75 do 1500V za jednosmernu struju, kao i na komponente

električne opreme ako te komponente samostalno predstavljaju električnu opremu i ako se kao takve stavljaju na tržište ili se

isporučuju proizvođačima radi ugradnje u drugu električnu opremu. Pravilnik se ne primenjuje na: električnu opremu koja se koristi u eksplozivnoj atmosferi; električnu opremu koja se koristi u radiološke i medicinske svrhe; delove električne opreme za liftove za dizanje tereta i ljudi; brojlara električne energije; priključnice i utikače za upotrebu u domaćinstvu; uređaje za

kontrolu električnih ograda; radio-električne smetnje; specijalizovanu električnu opremu za upotrebu na brodovima, avionima ili železnici koja ispunjava zahteve za bezbednost propisane od strane odgovarajućih međunarodnih organizacija.

Detaljnije informacije o oblasti primene pravilnika, bitnim zahtevima za bezbednost opreme, proizvodima na koje se primenjuje

Pravilnik u odnosu prema drugim tehničkim propisima, kao i drugim značajnim pitanjima koja se odnose na implementaciju Pravilnika, mogu se naći u Vodiču za primenu ovog pravilnika koji je postavljen na internet stranici Ministarstva ekonomije i regionalnog razvoja, na internet adresi www.tehnis.merr.gov.rs.

Stavljanje na tržište i/ili upotrebu i zaštitna klauzula

Električna oprema stavlja se na tržište i/ili u upotrebu, samo ako je izrađena u skladu s dobrom i n ž e n j e r s k o m praksom u oblasti bezbednosti koja je na snazi u Republici Srbiji i, ako ne ugrožava bezbednost ljudi, domaćih životinja ili imovine i pod uslovom da je ispravno ugrađena, održavana i da se koristi za predviđenu namenu.

Bitni zahtevi za ostvarivanje ciljeva bezbednosti sadržani su u Prilogu 1 Pravilnika. Ovi bitni zahtevi obuhvataju sve rizike, koji se mogu javiti zbog upotrebe električne opreme, uključujući ne samo rizike, koji mogu nastati direktno od kontakta sa električnim naponom, već i

hemijske, mehaničke rizike, rizike od buke i vibracija, rizike od povišene temperature i druge rizike. Struktura Priloga 1 je takva da ovaj prilog sadrži opšte uslove (npr. označavanje bitnih karakteristika na samoj opremi), elemente zaštite od opasnosti koje mogu nastati od električne opreme, kao i zaštite od opasnosti koje mogu prouzrokovati spoljni uticaji na električnu opremu.

Električna oprema, koja ispunjava zahteve i uslove iz Pravilnika, stavlja se na tržište i/ili upotrebu slobodno, bez ikakvih ograničenja.

Zaštitna klauzula (član 15.) propisuje da se isporuka ili upotreba električne opreme, koja je stavljena na tržište Republike Srbije i koja ispunjava materijalne i formalne zahteve iz Pravilnika, može ograničiti ili zabraniti u skladu sa zakonom kojim se

uređuju tehnički zahtevi za proizvode i ocenjivanje usaglašenosti. To znači da nadležni inspektor ima dužnost i ovlašćenje da preuzima odgovarajuće mere kao što su ograničavanje isporuke na tržištu, zabrana isporuke opreme na tržište, povlačenje, odnosno opoziv opreme - ukoliko se utvrdi da ta oprema može da ugrozi javni interes, a naročito ako je ugrožena bezbednost, život i zdravlje ljudi, bezbednost i zdravlje životinja i biljaka, životna sredina, bezbednost potrošača i drugih korisnika i imovina.

Izuzetno, u skladu sa čl. 34. stav 1. tačka 9. Zakona o tehničkim zahtevima za proizvode i ocenjivanje usaglašenosti, nadležni inspektor će odrediti uništavanje neusaglašene opreme ako se utvrdi da ona predstavlja ozbiljan rizik za bezbednost, život i zdravlje ljudi, životinja i biljaka, kao i zaštitu životne sredine.

Postupak ocenjivanja usaglašenosti električne opreme i dokumentacija koja prati opremu

Kada je reč o Pravilniku o električnoj opremi namenjenoj za upotrebu u okviru određenih granica napona, proizvođač je primarni nosilac obaveze sprovođenja ocenjivanja usaglašenosti opreme sa zahtevima pravilnika – sprovođenjem postupka interne kontrole proizvodnje.

Interna kontrola proizvodnje, koju sprovodi proizvođač, obuhvata izradu tehničke dokumentacije, izdavanje deklaracije usaglašenosti i označavanje proizvoda stavljanjem znaka usaglašenosti. Tehnička dokumentacija mora da omogućiti ocenjivanje usaglašenosti električne opreme sa zahtevima ovog pravilnika i mora da obuhvati adekvatnu analizu i procenu rizika. Treba naglasiti da proizvođač ne može na ovlašćenog zastupnika preneti obavezu izrade tehničke dokumentacije.

Deklaracija o usaglašenosti je pisana izjava proizvođača ili njegovog zastupnika da je električna oprema usaglašena sa zahtevima ovog pravilnika.

Sa druge strane, telo za ocenjivanje usaglašenosti može učestvovati u postupku ocenjivanja usaglašenosti na sledeći način:

- sprovođenjem određenih postupaka u okviru interne kontrole proizvodnje koju vrši proizvođač (npr. telo vrši ispitivanje opreme i izdaje izveštaj o ispitivanju ukoliko proizvođač nije u stanju da samostalno obavi ispitivanja u postupku interne kontrole proizvodnje); ovakva ispitivanja ne zahtevaju da telo bude imenovano za ocenjivanje usaglašenosti; učešće tela za ocenjivanje usaglašenosti u ispitivanju opreme u okviru interne kontrole

proizvodnje je dobrovoljno i sprovodi se isključivo na zahtev proizvođača,

- nakon što je proizvođač samostalno ili uz učešće tela za ocenjivanje usaglašenosti sproveo internu kontrolu proizvodnje, imenovano telo za ocenjivanje usaglašenosti pregleda tehničku dokumentaciju proizvođača i izdaje izjavu o usaglašenosti; učešće tela za ocenjivanje usaglašenosti izdavanjem izjave o usaglašenosti je dobrovoljno i sprovodi se isključivo na zahtev proizvođača,

- nakon izdavanja deklaracije o usaglašenosti od strane proizvođača, imenovano telo za ocenjivanje usaglašenosti, izdaje potvrdu o usaglašenosti na osnovu priložene deklaracije proizvođača i tehničke dokumentacije; ovaj postupak

se primenjuje isključivo u prelaznom periodu do pristupanja Srbije Evropskoj uniji, odnosno do potpisivanja tzv. ASAA sporazuma sa EU (Sporazum o ocenjivanju usaglašenosti i međusobnom prihvatanju industrijskih proizvoda); postupak pribavljanja Potvrde o usaglašenosti je obavezan u gore navedenom prelaznom periodu, ali se ne primenjuje na proizvode domaćih proizvođača za koje je u postupku ocenjivanja usaglašenosti imenovano telo za ocenjivanje usaglašenosti izdalo izjavu o usaglašenosti (videti prethodni stav); elementi Potvrde o usaglašenosti propisani su u članu 11. stav 3. Pravilnika: ona sadrži, pre svega, poslovno ime, odnosno naziv proizvođača, naziv ovog pravilnika i broj službenog glasila u kome je taj pravilnik objavljen, vrstu opreme i oznaku tipa opreme čija se usaglašenost potvrđuje.

- imenovano telo može da sprovede ili da učestvuje u postupku ocenjivanja

usaglašenosti električne opreme sa zahtevima iz ovog pravilnika i nakon što je ta oprema stavljena na tržište i/ili upotreb, ako postoji sumnja da električna oprema može da ugrozi bezbednost ljudi, domaćih životinja ili imovine (npr. na zahtev nadležnog inspektora).

Telo za ocenjivanje usaglašenosti se imenuje rešenjem ministra ekonomije i regionalnog razvoja, a na predlog komisije za imenovanje tela za ocenjivanje usaglašenosti. Komisiju imenuje ministar rešenjem, a troškove postupka snosi podnosilac zahteva za imenovanje.

Električna oprema, koja je usaglašena sa zahtevima ovog pravilnika, označava se znakom usaglašenosti. Do pristupanja Srbije EU ili potpisivanja tzv. ASAA sporazuma sa EU na opremu se stavlja Srpski znak usaglašenosti, opisan u Prilogu 5 Pravilnika, a nakon toga SE znak.

Stupanje na snagu i prelazni period

Pravilnik je stupio na snagu i počeo da se primenjuje osmog dana od dana njegovog objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije“. Objavljen je 12. marta 2010. godine, a stupio na snagu 20. marta 2010. godine.

Međutim, imajući u vidu da jedan broj domaćih proizvođača električne opreme nije bio u mogućnosti da, odmah po stupanju na snagu ovog pravilnika, svoje proizvodne kapacitete u tehničko-tehnološkom i kadrovskom smislu prilagodi za sprovođenje Pravilnika, u prelaznim i završnim odredbama Pravilnika (čl. 21. i 22) predviđeno je da proizvođač,

njegov zastupnik, odnosno uvoznik može da, u prelaznom periodu, stavi na tržište i/ili upotrebu i električnu opremu koja je izrađena i čija je usaglašenost ocenjena u skladu sa zahtevima propisa koji su navedeni u članu 21. stav 1. Pravilnika, s tim što se u ispravi o usaglašenosti, koja se izdaje za takvu opremu, obavezno navode podaci o propisu sa kojim je ta oprema usaglašena.

Treba naglasiti da period u kome je moguće primeniti usaglašavanje opreme u skladu sa propisima iz člana 21. stav 1. Pravilnika ističe 1. januara 2012. godine, te od tog datuma nije moguće staviti na tržište i/

ili upotrebu opremu koja je izrađena i čija je usaglašenost ocenjena u skladu sa zahtevima propisa koji su prestali da važe u skladu sa članom 21. stav 1. Pravilnika.

Predstavljamo: Pravilnik o bezbednosti mašina

Nikola Mirković, rukovodilac Grupe za ocenjivanje usaglašenosti, Sektor za infrastrukturu kvaliteta, Ministarstvo ekonomije i regionalnog razvoja

Uvod

Pravilnik o bezbednosti mašina je stupio na snagu i počeo da se primenjuje osmog dana od dana njegovog objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije“. Objavljen je 12. marta 2010. godine, a stupio na snagu 20. marta 2010. godine. Pravni osnov za donošenje Pravilnika o bezbednosti mašina sadržan je u članu 6. stav 1. Zakona o tehničkim zahtevima za proizvode i ocenjivanju usaglašenosti

(„Službeni glasnik RS“, broj 36/09) kojim je propisano da tehnički propis priprema i donosi ministarstvo u okviru svog delokruga.

Ovaj pravilnik je usklađen sa svim načelima i bitnim zahtevima iz Direktive 2006/42/EZ Evropskog parlamenta i Saveta od 17. maja 2006. godine o mašinama, što je u skladu sa preuzetim obavezama Republike Srbije iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju i Nacionalnog programa integracije

Republike Srbije u Evropsku uniju u vezi sa transponovanjem direktiva Evropske unije u naše zakonodavstvo, odnosno usklađivanjem domaćeg zakonodavstva sa pravnim tekovinama EU. Ovo se naročito odnosi na deo koji se odnosi na slobodan protok roba i neophodnost harmonizacije tehničkog zakonodavstva Republike Srbije sa tehničkim zakonodavstvom EU radi uklanjanja tehničkih barijera u trgovini

što je jedan od glavnih elemenata za obezbeđivanje slobodnog protoka roba.

U skladu sa Direktivom 2006/42/EZ, kao direktivom tzv. novog pristupa EU, kao i zakonom, kojim se uređuju tehnički zahtevi za proizvode i ocenjivanje usaglašenosti, predviđaju se bitno nova rešenja u oblasti mašina, vrsti subjekata, koji učestvuju u ocenjivanju usaglašenosti mašina, vrsti isprava o usaglašenosti, kao i dobrovoljnoj primeni srpskih standarda kojima se preuzimaju harmonizovani evropski standardi iz ove oblasti. Ovaj koncept se razlikuje od koncepta u starim podzakonskim aktima iz oblasti mašina koji sadrže često zastarela rešenja i pravila koja uz to ponekad predstavljaju nepotrebna ograničenja i opterećenja za proizvođača. Prilikom izrade ovog pravilnika uzeta su u obzir, osim navedene direktive EU, i rešenja iz referentnih propisa EU u oblasti tehničkog zakonodavstva, a naročito iz Odluke Evropskog parlamenta i Saveta o zajedničkom okviru za trgovanje proizvodima (Decision European of the Parliament and of the Council on a Common Framework for the Marketing of Products

768/2008/EC).

Naime, ovaj pravilnik u skladu sa preuzetom direktivom, propisuje samo bitne zahteve za zaštitu zdravlja i bezbednosti koji se odnose na projektovanje i izradu mašina pre njihovog stavljanja na tržište i/ili upotrebu.

Ovaj pravilnik je praćen spiskom srpskih standarda iz oblasti mašina koji sastavlja i objavljuje ministar ekonomije i regionalnog razvoja, koji je nadležan za donošenje ovog pravilnika, u „Službenom glasniku Republike Srbije“, u skladu sa zakonom, ovim pravilnikom i posebnim propisom. U pitanju su srpski standardi kojima se preuzimaju harmonizovani (evropski) standardi iz oblasti mašina, koje donosi Institut za standardizaciju Srbije, i čijom se primenom ostvaruje pretpostavka usaglašenosti mašina sa bitnim zahtevima iz ovog pravilnika. Važno je napomenuti da proizvođač može i na drugi način dokazivati usaglašenost proizvoda. Za informacije i pristup srpskim standardima zainteresovani se mogu obratiti Institutu za standardizaciju Srbije ili dobiti osnovne informacije na internet strani Instituta na adresi <http://www.iss.rs>.

Bitna novina, koja se postiže ovim

pravilnikom, ogleda se i u tome što za najveći broj mašina, na koje se primenjuje ovaj pravilnik, nije potrebna obavezna sertifikacija od strane imenovanih tela, dok će za manji broj mašina, koje su taksativno navedene u ovom pravilniku i pod tačno određenim uslovima, biti potrebno učešće imenovanih tela u ocenjivanju usaglašenosti (mašine navedene u Prilogu 4. Pravilnika, a u skladu sa članom 8.), a za određene mašine obavezno je učešće imenovanih tela samo u prelaznom periodu do pristupanja Srbije EU, odnosno do potpisivanja tzv. ASAA sporazuma sa EU (mašine navedene u članu član 11. Pravilnika). Na ovaj način će se u znatnoj meri smanjiti troškovi proizvođača i uvoznika za najveći broj mašina što će stvoriti realnu osnovu i za snižavanje cena tih mašina na tržištu Republike Srbije.

Oblast primene

Ovim pravilnikom se propisuju bitni zahtevi za zaštitu zdravlja i bezbednosti, koji se odnose na projektovanje i izradu mašina, kao i drugi zahtevi i uslovi koji moraju biti ispunjeni za stavljanje na tržište i/ili upotrebu mašina, sadržina deklaracije o usaglašenosti, sadržina tehničke dokumentacije, ocenjivanje usaglašenosti, zahtevi koje mora da ispuni telo za ocenjivanje usaglašenosti da bi bilo imenovano za ocenjivanje usaglašenosti, znak usaglašenosti i označavanje usaglašenosti, kao i druga pitanja od značaja za bezbednost mašina.

Ovaj pravilnik primenjuje se na sledeće mašine, odnosno proizvode: mašine; zamenljivu opremu; bezbednosne komponente; pribore za dizanje; lance, užad i transportne trake; zamenjive mehaničke

prenosnike snage; delimično završene mašine.

Pravilnik se ne primenjuje na sledeće mašine, odnosno proizvode: bezbednosne komponente koje se koriste kao rezervni delovi za zamenu tih komponenti i koje isporučuje proizvođač originalnih mašina; posebnu opremu koja se upotrebljava na sajmovima i/ili u zabavnim parkovima; mašine koje su posebno projektovane ili koje se puštaju u upotrebu u nuklearne svrhe i kod kojih u slučaju otkaza može doći do radioaktivnih emisija; oružje, uključujući i vatreno oružje; određena prevozna sredstva posebno navedena u Pravilniku (poljoprivredni i šumski traktori, prevozna sredstva u vazdušnom, vodenom ili železničkom saobraćaju sa izuzetkom

mašina koje su priključene na ta prevozna sredstva, itd); morska plovila i pokretne priobalne jedinice i mašine koje su montirane na tim plovilima i/ili jedinicama; mašine koje su posebno projektovane i izrađene za vojne i policijske svrhe; mašine koje su posebno projektovane i izrađene u istraživačke svrhe za privremenu upotrebu u laboratorijama; rudarsku opremu za dizanje namotavanjem; mašine namenjene za pomeranje izvođača za vreme izvođenja scenskih predstava; električne i elektronske proizvode, na koje se primenjuju drugi propisi, a koji su navedeni u ovoj tački Pravilnika (električni aparati namenjeni za upotrebu u domaćinstvu, audio i video oprema, oprema za informacione tehnologije, uobičajene kancelarijske mašine, niskonaponski prekidači i upravljački uređaji, elektromotori, visokonaponska električna oprema, i to prekidači i upravljački uređaji i transformatori. Ovaj pravilnik se ne primenjuje na mašine u odnosu na opasnosti, navedene u prilogu 1 Pravilnika, ako su te opasnosti bliže uređene drugim propisima.

Pravilnik propisuje pojačanu odgovornost proizvođača da mašine, koje se stavljaju na tržište i/ili upotrebu, moraju biti usaglašene sa bitnim zahtevima za zaštitu zdravlja i bezbednost, što se postiže propisanom internom kontrolom proizvodnje, pregledom tipa mašine (uz izdavanje sertifikata o tome), odnosno potpunim obezbeđivanjem kvaliteta u procesu proizvodnje. Primena nekog od navedenih postupaka ocenjivanja usaglašenosti zavisi od toga koja je mašina u pitanju, kao i od toga da li su u postupku izrade određene mašine primenjeni odgovarajući srpski standardi sa spiska standarda koji prati Pravilnik (član 8. Pravilnika).

Uključivanje i učešće imenovanih tela kao tzv. treće strane u postupak ocenjivanja usaglašenosti zavisi od potreba i izbora proizvođača, s tim da je za određene mašine, navedene u članu 8. Pravilnika, neophodno učešće imenovanih tela u postupku ocenjivanja usaglašenosti (ukoliko mašina navedena u Prilogu 4. nije izrađena u skladu sa srpskim standardima ili je samo delimično usklađena sa takvim standardima ili ti standardi ne obuhvataju sve bitne zahteve za zdravlje i bezbednost ili ako za predmetnu mašinu nema tih standarda).

Takođe, u prelaznom periodu do pristupanja Srbije Evropskoj uniji, odnosno do potpisivanja tzv. ASAA sporazuma sa EU (Sporazum o ocenjivanju usaglašenosti i međusobnom prihvatanju industrijskih proizvoda), kao vid dodatne kontrole proizvođača za određene mašine obavezno je pribavljanje potvrde o usaglašenosti od strane imenovanog tela za ocenjivanje usaglašenosti (član 11. Pravilnika - za liftove na električni pogon za vertikalni prevoz

tereta sa kabinom u koju nije moguć pristup ljudi; lance i sastavne elemente lanaca; čeličnu užad za opštu namenu i prenosne alate sa elektromotorima nazivnog naizmeničnog napona do 250V za upotrebu u domaćinstvu i sličnu upotrebu). Potvrdu o usaglašenosti izdaje imenovano telo na zahtev proizvođača, zastupnika ili uvoznika, a na osnovu priložene deklaracije o usaglašenosti i tehničke dokumentacije. Obaveza pribavljanja potvrde o usaglašenosti se ne odnosi na proizvođača mašine koja je proizvedena u Republici Srbiji i za koju je ocenjivanje usaglašenosti sprovedeno od strane imenovanog tela.

U svakom slučaju, proizvođač je dužan da obezbedi da mašina ispunjava bitne zahteve za zdravlje i bezbednost, koji se odnose na projektovanje i izradu mašina, a koji su navedeni u prilogu 1 Pravilnika. Proizvođač mašine mora sprovesti procenu rizika ili obezbediti da se sprovede procena rizika. Mašina se mora projektovati i izraditi tako da se uzmu u obzir rezultati ove procene. Procenom rizika proizvođač određuje ograničenja mašine, utvrđuje opasnosti, koje mašina može proizvesti, i sa njom povezane opasne situacije, procenjuje rizike, vrednuje rizike i otklanja opasnosti ili smanjuje rizike u vezi sa tim opasnostima.

Prilikom stavljanja mašine na tržište i/ili u upotrebu, proizvođač ili njegov zastupnik dužan je da obezbedi da:

- mašina ispunjava bitne zahteve iz priloga 1 Pravilnika,
- sačini i da obezbedi da bude dostupna tehnička dokumentacija za mašinu u skladu sa prilogom 7 Pravilnika (ova dokumentacija mora da potvrdi da mašina ispunjava zahteve ovog pravilnika

i mora biti sačinjena na srpskom jeziku, odnosno na jednom od službenih jezika EU sa odgovarajućim prevodom na srpski jezik;

- mašina bude praćena potrebnim informacijama (uputstva i sl.),
- budu sprovedeni odgovarajući postupci ocenjivanja usaglašenosti mašine,
- sačini Deklaraciju o usaglašenosti mašine u skladu sa prilogom 2 Pravilnika i obezbedi da ta deklaracija prati mašinu (mora biti dostupna nadležnim inspektorima najmanje deset godina posle datuma proizvodnje),
- stavi znak usaglašenosti na mašinu (ako je određena mašina predmet i drugih propisa kojima se uređuju druga pitanja i kojima se propisuje stavljanje znaka usaglašenosti, stavljeni znak usaglašenosti označava da je ta mašina usaglašena i sa zahtevima iz tih drugih propisa).

Prilikom stavljanja delimično završene mašine na tržište proizvođač ili njegov zastupnik:

- priprema odgovarajuću tehničku dokumentaciju iz Priloga 7 odeljak B;
- priprema uputstva za montažu iz Priloga 6 Pravilnika;
- sačinjava i izdaje deklaraciju o ugradnji delimično završene mašine iz Priloga 2 odeljak B (deklaracija o ugradnji delimično završene mašine sadrži i navođenje da delimično završena mašina ne sme biti puštena u rad sve dok se za mašinu, u koju će se delimično završena mašina ugraditi, ne utvrdi da je usaglašena sa zahtevima ovog pravilnika).

Uputstvo za montažu i deklaracija o ugradnji delimično završene mašine prate delimično završenu mašinu do njene ugradnje u mašinu, a zatim postaju sastavni deo tehničke dokumentacije te mašine.

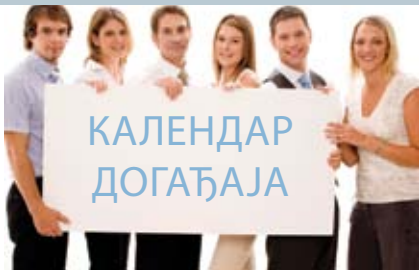
Neusaglašene mašine ili delimično završene mašine mogu se prikazivati na sajmovima, izložbama, itd., samo ako je na njima vidno označeno da se one neće plasirati na tržište, dok se ne usaglase sa propisima. Za vreme pokazivanja mašine ili delimično završene mašine preduzimaju se odgovarajuće bezbednosne mere radi zaštite ljudi.

Stupanje na snagu i prelazni period za primenu starih propisa

Pravilnik je stupio na snagu i počeo da se primenjuje osmog dana od dana njegovog objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije“. Međutim, imajući u vidu da jedan broj domaćih proizvođača mašina nije u mogućnosti da odmah po stupanju na snagu ovog pravilnika svoje proizvodne kapacitete u tehničko-tehnološkom i kadrovskom smislu prilagodi za sprovođenje ovog pravilnika, u prelaznim i završnim odredbama ovog pravilnika (čl. 21. i 22) propisano je da proizvođač, njegov zastupnik, odnosno uvoznik može da stavi na tržište i/ili upotrebu (u prelaznom periodu koji traje do 1. januara

2012. godine) i mašinu koja je projektovana i izrađena, odnosno čija je usaglašenost ocenjena u skladu sa zahtevima propisa koji su navedeni u članu 21. stav 1. ovog pravilnika, s tim što se u ispravi o usaglašenosti, koja se izdaje za takvu mašinu, obavezno navode podaci o propisu iz člana 21. stav 1. ovog pravilnika sa kojim je ta mašina usaglašena.

Dakle, pravilnik propisuje da od 1. januara 2012. godine nije moguće staviti na tržište i/ili u upotrebu izrađenu mašinu čija je usaglašenost ocenjena u skladu sa zahtevima propisa koji su prestali da važe u skladu sa članom 21. stav 1. Pravilnika.

JANUAR

25. januar 2012.

Seminar za akreditovana tela za ocenjivanje usaglašenosti, Beograd, Sava centar

FEBRUAR

14 – 15. februar 2012.

EA Certification Committee meeting, Sofija, Bugarska

16. februar 2012.

EA Inspection Committee meeting, Sofija, Bugarska

MART

20 – 22. mart 2012.

EA Laboratory Committee meeting, Rim, Italija

21 – 22. mart 2012.

EA Communications and Publications Committee Meeting, London, Ujedinjeno Kraljevstvo

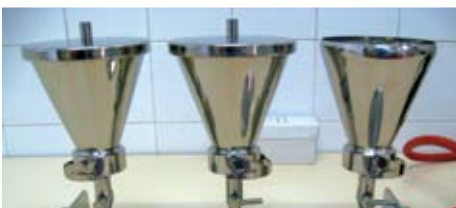
APRIL

23 – 27. april 2012.

CAFMET 2012 - Fourth International Metrology Conference, Marakeš, Maroko, <http://www.ac-metrology.com/CAFMET2012>

17 - 19. april 2012.

EA Multilateral Agreement Council, Kopenhagen, Danska

Bilten 07

AKREDITACIONO
TELO SRBIJE
januar 2012..

Urednik
Jasna Stojanović
telefon: 011/ 311 71 77
faks: 011/ 313 03 74
e-mail: jasna.stojanovic@ats.rs
Prevod
Katarina Blagojević

Adresa
11000 Beograd, Bulevar Mihaila Pupina 2, adresni kod: 190813
Palata Srbije (SIV), istočno krilo, odeljak – most, 1. sprat
telefon: 011/313 03 73 • faks: 011/313 03 74
e-mail: office@ats.rs • www.ats.rs

Bilten Akreditacionog tela Srbije izlazi kvartalno.
Elektronski bilten Akreditacionog tela Srbije nalazi se na veb portalu ATS-a na adresi www.ats.rs

ATS je nacionalno akreditaciono telo osnovano od strane Republike Srbije kome su povereni poslovi ocenjivanja tehničke kompetentnosti tela za ocenjivanje usaglašenosti (u skladu sa međunarodnim i domaćim standardima) koja obavljaju usluge ispitivanja, etaloniranja, sertifikacije i kontrolisanja.

ATS U EVROPI I SVETU **PRIZNAVANJE SISTEMA** **AKREDITACIJE**

25. JANUAR 2012. • SAVA CENTAR • BEOGRAD

SEMINAR

za akreditovana tela
ocenjivanje usaglašenosti
AKREDITACIONOG TELA SRBIJE